БЕРРИГА НИЗ—ЯЛАТ СИХАГІА ЧУЙЙЦА ДАККХАРА!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 88 (3840). | ЕРА, 23 июль, 1964 шу. | Мах. 2 кеп.

Н. С. Хрущев Польше кхаьчав

ВАРШАВА, 21 июль. (ТАСС). Халкъа Польша ткъо шу дизар дездеча дакъа лаца тахан ІуйрйІна укхаза шийн себагаца кхаьчав КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрийн Совета Председатель Н. С. Хрущев. Аэродроме хьаьшашта накъа баьхкабар ПОРП-а ЦК хьалхара секретарь Владислав Гомулка, ПНР Министрийн Совета председатель Юзеф Циранкевич, кхыбола польски кулгалхой, довзол дехьара дипломаташ, журналисташ.

ВАРШАВЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. 21-гІа июле культуран Іилмен Варшавски Дворепе халкъа Польшана хетаь торжественни заседани хилар.

Заседане хиннараша чІоагІа даькъал бийцар президиуме гучабаьнна ПОРП ЦК-а хьалхара секретарь В. Гомулка, ПНР пачхьалкхен Совета председатель А. Завадский, Министрийн Совета председатель Ю. Циранкевич, ди деддеча баьхка КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрийн Совета Председатель Н. С. Хрущев, КПЧ ЦК хьалхара секретарь, ЧССР президент Антонин Новотный, СЕПГ ЦК хьалхара секретарь, ГДР пачхьалкхен совета председатель Вальтер Ульбрихт.

Халкъа цхьоагІон фронта Ерригпольски Комитета цІерах торжественни заседани хьаелл пачхьалкхен Совета председатель, ПОРП ЦК политбюро член А. Завадски.

Заседане доклад йир ПОРП ЦК хьалхарча секретара В. Гомулка.

Цул тІехьагІа председателалла дечо къамаьл де дош лу Советски правительстване керте латтача Н. С. Хрущевна. Зале мел хинна берригача цхьа саг сакие хьа а гІайтте чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш а детташ даькъала вувц веза советски хьаьша.

Иштта къамаьлаш дир КПЧ хьалхарча секретара, ЧССР президента А. Новотне, СЕПГ ЦК хьалхарча секретара, ГДР пачхьалкхен Совета председателя В. Ульбрихта.

Гулбеннача наха чІоагІа ла а дийгІар, чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш детташ дуккхаза юкъах а яьхар В. Гомулка яь доклад, Н. С. Хрущева, А. Новотне, В. Ульбрихта даь къамаьлаш.

СИЙ ДОЛА ТКЪО ШУ

КОЛОННИ ЗАЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

МОСКВА, 21 июль. (ТАСС). Советски Союзен Польски Халкъа Республикан халкъий доттагІлеи а цхьоагІон а деза, ди хиларах тарра советски наха дІаду шийн лоІамерча польски пачхьалкхен ткъо шу дизар. Цу деача ден сийна яь Москверча къахьегамхой викалий торжественни собрани хилар союзий ЦІен Колонни зале.

Президиуме ба новкъостий А. П. Кириленко, Д. С. Полянский, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, А. Н. Шелепин. Царца цхьана ба польски віашагІкхийттача Волхлой парте Центральни Комитета член, укхціено лоренаш социальни Іалашони министр Ежи Штакельский, Советски Союзера ПНР посол Эдмунд Шпулковский керте латтача польско-советски доттагІлен общества делегаце членаш, кхыбола польски новкъостий.

Лоаца къамаьл деш собрани хьайийлар КПСС МГК хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева.

Собрание гулбеннараша чІоагІа ладийгІер сий долча ткъо шу дизара хетаь КПСС ЦК Президиума члена А. П. Кириленкос яьча докладага.

ЯХЬ ЯЬРЖАЙ

Сийлахь Йоккхача Октябрьски революце 47 шу дузача денна сийленца накъа яхаре шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегаш я Грозненски мехкдаьтта чекхдоаккхача заводе цехий, установкий коллектив. Церна юкъе хьалха латтачарех цаІ я Хаджиев Султана кулгалду № 8 йолча установка коллектив. Цо ах шера план 109,7 процент кхоачашъяьй, арахецача продукцега дІабода мах лохберах пачхьалкхенна кходаь ахча 3,8 эзар сом да. Валови продукци арахецара план 14 июле кхоачашъяьй цо.

В. СТАРЧАК.

СУХАЛБЕ, МЕХАНИЗАТОРАШ

ЯЛАТ даккхара тІагІертта къовсам доаттабу механизатораша республикка кхашка. 16 июле денз 20 июлага кхаччалца пхе дийнахьа 23 эзар гектар ялат хьекхад.

Шелковски производственни управлене боахамаша, «Грозвино» яхача совхозашка, консервни объединене боахамаша чуйнаал дерригха а ялаташ. Ялаташ чуйца доалаш латт Шаьла производственни управлене а.

Цхьабакъда, ерригача республике гІолла хІанз а 35 эзар гектар ялат да хьаьханза, хІаьта 21 эзар гектар ялат хьекха хьаьлоцанза касарех улл.

Ялат чуэцара темпаш лоха я Наьсарен производственни управлене боахамашка. 17,6 эзар гектар ялатах укхаза хьекхар 10,6 эзар гектар мара яц. Йоккха юкъ йолийт укхаза ялат хьаккхаран ардаран юкъе, хьекхича ялатах ах касарех улл.

Геттара шорта хьал а яц хьекха а хьокх ялат цхьайолча районашкa 2 эзар гектара тІа улл хьекха ялат Сунженски производственни управлене, иззал ялат улл Урус-Мартана производственни управлене боахамий кхашка а. 3,5 эзар гектар арданза ялат да хІанз а Грозненски производственни управлене боахамашка.

Ялаташ ардара темпаш лоха хилар бахьан долаш тІехьадуаа пачхьалкхен амбарашка ялат чутоссиита. Еррригача республике гІолла ушх тІехьарча пхе дийнахьа ялаташ дІанйдеча пункташка дІаденнар 21 эзар тонн мара дац. Из кІезига да.

Геттара кІезига дІаденнад ялат пачхьалкхенна Грозненски Шаьлен производственни управлене боахамаша.

Еррригача республике гІолла Даьхен амбарашка чутесса ялат 3,8 миллион пунт мара дац, цхьабакъда, колхозийн совхозийн хьаттташка арда а ахьрка латта ялат кхоаза дуккхагІа да пачхьалкхенна дІаденначул. Сихаде деза из дІалуага.

1964-ЧА ШЕРА 20-ЧА ИЮЛАГА КХАЧЧАЛЦА ЯЛАТАШ ЧУЭЦАРЕИ КИЙЧДАРЕИ ХЬАКЪЕХЬА ПРОЦЕНТАШЦА ЛАЬРХІА СВОДКА

	Хьакхаь ялаташ	Аьрза ялат	ДІаделара ялат кхоачашъяр
Грозненски	97	96	71
Наьсарен	60	49	25
Нохий-Юрта	65	66	113
Сунженски	72	65	63
Урус-Мартана	88	86	94
Шаьла	92	91	90
Курчски	97	85	72
Шелковски	100	100	100,4
«Грозвино» совхозаш	100	100	76
Консервни объединене совхозаш	100	100	—
«Скотооткорма» треста боахамашка	77	73	—
Республикански юрта боахама опытни станци	90	79	—
Еррригача республике гІолла	85	86	68

Кортоев Билан—комбайнер

ТІа-тІа лакхлуча маьлхо геттара къовга а даь дІовхдеш латтар ди. Ялатий кхай тІа, форда кемаш тердеш лел комбайнаш. Цие вымпелаш леп царех цхьанашта.

Наьсарен производственни управлене «Ингушский» совхозе ка бола ялатаиз чуэца доладелча денз цхьоалагІча отделене механизатораша юкъе яьржача сийлен яхье хьалха латташ хьавоагІа хьинар дола комбайнер Кортоев Билан. Отделене эгтара хьалха цуна елар Цие вымпел, цу хана денз из кхы карера ца йоалийташ хьавоагІа механизатор. Ди дІадахадац цо сменин норма 180—200 процент кхоачаш ца еш.

Тешшаме кхоачашду Билана шийна тІадилла деккхар. Цо ялаташ чуйцача кхашка бІаргагац хьал ца эцаш дита ка-ташаш.

ВурййтталагІча июле кІа хьакха доладир отделене, эггара хьалха кхай тІа яьхар Билана комбайн. ТІехдикь болх берах 100 гектар совгІа кІа чуэца вІоштІехькаьлар комбайнера. Цига толаш баккхарал ахчан совгІат делар цунна. Дика къахьегарца белгалбаьннаб «Ингушский» совхоза цхьоалагІча отделене комбайнераш Вархоноев Ахьмад, Арсамаков Хьусейн, кхыбараш а.

А.-К. АЛАЕВ.

КПСС обкома уполномоченни.

ГІУЛАКХАШ КХЫ А ДИКАГІА ХУРГДАР

ГРОЗНЕНСКИ производственни управлене Предгорненски опорно-хьокхама совхоза отделене управляюще Абдуразаков Юсупа йоах:

— Дика латтача хана хІара сахьатах бизза пайда эца гІерт тха боахаме механизатораш. Хьаккхари ардари къаьстта а долаш ка бола ялаташ чуэцаш нйс комбайн я.

Бакълув, нов. Абдуразаков. Во лелаш отделене ка бола ялаташ чуэцара болх. ХІаьта а кхоачамбоацараш-м да укхаза. Уж дІадаьхача кхы дикагІа тоалургда. ДІалакхаь 26 трактор я отделене, бакъда гусенични тракторешка шин сменах болх байтинга вІаштІехьдаьккха дац, трактористаш ца тоъар бахьан долаш. ХІаьта вІалла болх а ца беш латт гусенични цхьа трактор.

ЛерттІа болх беш яц отделекера цхьайола комбайнаш а. Масала, нов. Тесленка комбайно оардача кІища дукха канаш хул, ялат оардаш йола механизм тоае езаш я.

Шерра яьржача социалистически яхьа хан-ханнахьа итогаш ю, бакъда цу яхье хьалхара моттиг хьккхеча дикагІболча комбайнерашта цІа вымпелаш телац укхаза.

Дукха кхоачамбоацараш да ялаташ дІачхухьача транспорте балха юкъе а. ХІана дукха яь йовццаш ялаташ чуэцаш йолча йиь комбайна тІачІоагІъяь итт автомашин яр, уж совгІа хилрах, царех хІара машина рейс массаза ю, ерригІа юха хьа ца кхоачаш латташ дукха ха йоаккхар.

Хилийта йиш йоаца кхоачамбоацараш да совхоза ялагий хьатташка а. Масала, кхоалагІча отделене хьетга кІа дакьаш енача цхьайолча машинашта квитанцеш яздаьдацар е номераш а оттаьяцар.

Ялаташ чуэцаш болча механизаторашта, шоферашта кхьчарна болх бера эшаш дола хьалаш лерттІа вІаштІехьлахара йоаьхо яц Предгорненски опорно-хьокхама совхоза кулгалхоша. Масала, машиний кабинашка бийсаш цха езаш ба шофераш, хІаьта комбайнерашта кІал-тІадилла хІама дац. Кийчбеча кхачах тоха кабул хох, хьаьнал, кхмлараш а ца хиларах кхача кийчбара гІулакх а во латт.

ЙоагІа йоаьхо тІа а хьийта дІадаха деза лакхе белгалдаьха дерригa кхоачамбоацараш. Из хана, цар йоккха новкъарле ю балха.

А. БОНДАРЕНКО.

Конвейер кхай тІа йоагІа

ДІатІахьежача ер мадий ахьна белгалдаьлна хІама дац. Ше лелача комбайно хьалъэц касараш е кхай тІа урдагІа кхьча ялат чуэц. Хоза, дикка хьежал цо чуйцача кхайга: шоана гургбац цхьаккха а чан морхІІ. Агрегата тІехьадус лушени е вяба аха мегаргдоле геттара цІендаь кха. Мича дахад хІаьта ча?

Массава яхар мо комбайна копнитела тІа хьа а Іовш, цу сахьата кхай тІа Іомакхоссий из. Кха оахаш примитивни волокушашца кха юхье хьегулду из, чаца йолча йоархІий ги а лаьтта шаьра доацача ча ше а кхай тІа Іо а ухйташ. ХІаьта из хьейбаште эша гІожа доакъар мадий.

Иштта сурт гурган хьона Украина дуккхача боахамашка. Укхаза ялат чуэц юрта боахама механизаци кра йолча украински Іилма-тохкама институто оттаьча кердача технологех. Цу опытах дуац дукха ха йовццаш СССР ВДНХ хьайийлача «Ка бола культураш чуэцара дикагІа йола методаш» яхача выставке.

Кердача технологех кертералар да ялат поточни хьисапе чуэцар. Украински механизатораша хайнад гурахьа кхай тІа бича балха мелача участиана йиза механизаци е — чана транспортировка е, цуница ший тайпара йола ялат чуэца конвейер яь йисте а йоаккхаш. ХІанзе болх беш хинача ялат чуэцача «комбайн—автомашин—хьетт» яхача поточни линеца цаьна бола бе йолалу кхыйола «комбайн — чаккхухьар — ферме» яха линй е.

Из гІулакх чакхдаккхар чоалхаме хІама хинадацар. Механизатораша копнитель дІа а яьккха, комбайнаш тІа ехар чоалтане йовца ча овта измельчительни аьта ча чухьа Іовш йола, из дІакхухьа прицепаш. Комбайн йоддашехь йиеар яьссачуяца хувца йиш йолча прицепаш йиш хулийт комбайна гІера доагІадаьхь хьехь дола а ца деш аьта ча аргІа дергдолча дІадахьа.

Керда технологи бахьан долаш йиш хул цкъара кхай тІара дерригa ялат, кагаш, ча чуэца. Комбайна тІехха дІахо балхаш дара кийча хул кха.

ХІанз Украине эзараш комбайнаш я ИНК-3,5 яхача измельчителашца, чаккхуьерашца, хІаьта иштта чІоагІа кха болча двигателашце кийчъя. ДІадаха, ча шера республика боахамаша 700 эзар гектар хулача лаьттара ялат поточни методах чуйцар. Кердача технологе йиш хилийтар гураха кхай тІа ду балхаш чІоагІа дикагІа а лоацагІча кане а дейта, 6800 эзар сагасахьата къахьегам а 3 миллион сом а совгІа яча а кходир.

(ТАСС).

ТАХАНА ТОЛАМАШ ЛАКХАГІА— КХОАНЕ ГАРГАГІА

УЖ дешаш дага латташ къахьегаш ба Нохч-гІалгІайчен къахьегамхой.

Аьрдехьа лакха латтача сурта тІа шоана бІаргагу Наьсарен производственни управлене «Назрановский» совхоза Аьли-Юртарча отделене хьажкІаш лелаеча звено звеньевой Калоев Мухьмад. Юртахоша безаме дуац хьаьнала къахьегаш воаллача хІамигача сага хозача гІулакхех, цуна карагІдаьккхарах. Массанех вааца — хІамах бІы къожабеш вац, тешаме новкъост ва, бахха тІаккхуш а дог лазаш а ва вий. ХІаьта Аьли-Юртарча а, ерригача совхоза а къахьегамхоша иштта мара вац Мухьмадах.

Отделенерча къоначча хьажкІаш лелаераша шоай звеньевойца Іалаьмате дика хьажкІаш хьалкхеньй. 350 гектар хулача кхай тІа латт хьу санна, сиг къайла воаккхаш йола сийна хьажкІаш. ЗІамига муз хьакхача форда таштІан хьисапе терк уж, Хоза хІама да цу хана царга хьежаш латтилга! Цхьабакъда, кхы а хоагІа, сийле дезаш а да уж хиз бола хьажкІаш хьелкхеьча цхьа гІулакхаш, цар вахар. Уж ба Калоев Мухьмада новкъостий Джандигов Юсап, Хьлухоев Муса, Гадиев Бекьхан. Семилетка ялхалгІча шера шоаш лелаеча хьажкІий гектарах хІаране тІара 65 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэцаш деннад цар.

ХІана ерригча хьажкІаш оасарах цІаьнаьй, цар кхы а дегІ дахь.

Тахана селхан дашчул дуккагІа де гІерташ болх беш ба «Назрановский» совхоза дукха механизатораш. Цар ерригчча уйла цхьанена тІаерзаь я — ца дойташ а махулла сихагІа а ялат чуэцара. Укх шера ялат дика хьаькъдаьа совхозе. Из чуэцача хьинаре къахьегаш ва цхьоалагІча отделене комбайнер Ханхоев Юсап. ЦІена хул цо ялат чуйца кха. Болх кхетамца вІаштІехьбаккхарах декхар норма тІехкхоачашъю цо.

Шоай дуккхача дикача гІулакхашца бовзаш ба Заманкулера мехкадьттахой. Царна юкъе белгала дика къахьегаш ва аьттехьарча сурта тІа шоана гуш вола Костоев Якъуб. Из бурильщика гІонча ва. Говзача мастераша ерзана доккха новкъостал ду Якъуба. Эшшача шийн доттагІашта улув отта а царна гІо де а кийча ва Костоев а.

ТАХАН оаха дийцар кхаь сагех. Цхьабакъда, эзараш, итташ эзараш нах ба вай республикa седзан даьчча дуккагІа тахан де гІерташ. Царна дика хов тахан цар хьанагІа къахьега дуккагІа хьадергдолга а кхоане гаргагІа хургйоалга а.

Н. Кобяшвили.

Д. Васильйевон сурташ.

Партийни вахар

ДикагӀа йола опыт йоаржаю

ЗАВОДА новаторашта, хьалха латтарашта хьагӀдаьхнар шерра доржадар. Цуьнах бизза пайда эцар шиЙ кертера декхар лерхӀаш бола беш я тха партком. ЦӀаьхха хьежача зӀамига дар аьнна хӀаман зем ца беккхаш, цунах хьахургдар бокъонца ца лоархӀаш Ӏаш тхо.

Кхычарна юкъе белгала дикагӀа болх бора воккхагӀа волча оператора А. Волошина кулгалдеча № 40 йолча установка смено. Мишта вӀаштӀехьбоаких цо болх, мишта дӀадоладу балха ди? Уж дерригаш Ӏомадир, хӀаьта из керда а пайдане а долга гучадаьккхачул тӀехьагӀа кхычарна дӀаӀомаде мога а дир.

Балха тӀехь цхьаккха а лоадам боаца хӀама лерхӀац Волошина. Вахта хьаэцаш шийна хьалхарча смена болх мишта баьб, прибораша хьехьоккхар Ӏомаду цо, хӀаьта хӀара отделене операторца къамаьл ду. Цудухьа юкъаца балха тӀара кхоачамбоацараш дӀадахара де дезараш доза цуина. Из дика гучадаргда А. Волошина смена хьаэцаш хиннача. Цхьаккха дика кӀама а де цуи смене. ХӀара болхлочунга массайолча отделенешка болх баьт. ХӀана ду из? Цхьадале, болхло тайп-тайпарча оборудованеца болх бе Ӏомалу, шоллагӀа-дале моллагӀа хӀама юкъе ийккха шиЙ новкъост балха хьа ца воагӀе цунна меттел болх бе а хов цунна. Цу дерригнеца наьха сатта лакхъю къахьегама оасарле.

ДуккхагӀйолча сменашка, установкашка ишта леладац из гӀулакх. ШиЙ цхьан технологически режима е шийна тӀадиллача моллагӀча цхьан хӀаманна мара бехктокхаме вац болхло, цуй бахьан лаха дукха ха йоаеш харцаха - бакъахьа приборашт кхестаеш, температура лохъеш е айеш е ерригa технологически режим толхаеш моттиг хилац А. Волошина кулгалдеча смене.

Нов. Волошина кулгалдеча смена балха организацеии методаи цу тайпара кӀоарга тохкам баьб завода керттерча инженерахца С. Степураца цхьана методически совето. Завода ерригача сменашта могайир нов. Волошина смена балха опыт.

№ 40 йолча установка коллектива балхах дика кхеташ а лакха говзал йолаш а хилар бахьан долаш лоацпача хана завода инженерно-техническе болхлошца цхьана кердача технологех парафин яккха Ӏомайир № 39-б йолча установка коллектив. Из установка хьаеча хана даьтташ арахеца лаьрхӀа хьалъьяр, цхьабакъде, парафин арахецаргдолаш юха эргаьккхар из. Укхаза лакъа яьлар № 40 йолча установка коллектива опыт а цуи метод а. Керда установка йолайолийташ новкъостал де баьхкар говза операторш, боккхагӀа бола операторш: Волошин, Мертвищев, Должиков, Шинов, кхыбараш а. Цхьан бетта кердача хьисапе болх бе 70 саг Ӏомавир цар. ХӀана парафин арахецара плая массаа а тӀехьхоачашъеш хьайоагӀа кердача установка коллектив.

Сменай, установкай опыт Ӏомаяь а йоаржаь а ца Ӏеш, толашагӀа волча слесара, токара, электромонтера, лаборанта, ишта кхычар а говзал Ӏомае аьнна декхар оттадир паркома методически совета хьалхашка.

ДикагӀа болча новаторашта бегча балха графикаш уттаьй. Масала, хьожаргда вай укхаига (цу тайпара а кхыраш а). Токарь П. Марьяш 6 разряд йолаш ва, из коммунистически къахьегача ударник ва. Къахьегаме дика толамаш лахарах массехказа завода а района а сийлен доска тӀа ваьккхав. Болх дӀаболабала 10-15 минут хьалха хьа а вай станока балхага хьож, чертежаши эскизаши Ӏомаю, эшаш йола материал кийчъю. Иштта, цхьа хӀама тувла ца долийташ дерригa а дӀаэзду. Цу тайпара дӀахьбу кхычар болх а.

Цу гӀулакхах доккха беркат доал. МоллагӀчун а йиш я шийна профессех болх бечун балха дийшта вӀаштӀехьдаьккхад хьажа, шийна ца ховр, пайдане дар хьаӀомаде а.

1963 шера ткона продукци лоаттаеча мехкдаьтта чаккхоахача Волгоградски заводе бедал кийчъяра керда процесс юкъейихьача хана чӀоагӀа хало Ӏовша яйзар тха предприяте коллективна. Сиха доxар аппаратура, бӀехлора турбаш. Цу халача хана производства хьалха латтараша, грозненски Ӏилмахоша доккха новкъостал дир тхона. Цу хана цӀаккха ца хиннача тайпара хьинаре а кердадараш лехаш а къахьегар завода маякаша, хӀаьта завода парткомо дерригa а дора дикагӀа йола опыт сихагӀа йоаржаяра, из балха юкъеяхьара.

Укх шера дикагӀа лел тха гӀулакхаш. Толаме кхоачашъяй хьалхарча ялх бетта план, планал совгӀа дукха продукци арахийшй.

Завода партийни организаце, хӀара коммуниста дика кхетаду хьалха латтарий опыт Ӏомаяра а из шерра йоаржаяра а хӀанзчул тӀехьагӀа де дезараш дукха долга. Из болх бокъонца вӀаштӀехьбаьккхача кхы а лакхлургда тха толамаш. Йоккхача химена эшаш йола парафин арахеца производство проектни мощностага кхоачае езаш я завода коллектив. Укхаза накъе ирсья кхыча заводий хьалха латтарий опыт а. Цудухьа цу деша а дукха терко ю парткомо. Цу даькъе доккха новкъостал де тарлургда НТО, ВОИР республикански общества.

В. ЗАХАРЧЕНКО,
нефтемаслозавода паркома секретарь.

АГИТАЦЕ КЕРДА ФОРМАШ

ТӀаххьарча шерашка чӀоагӀа теркам тӀабахийта лелабу парте идеологически болх. Июньски Пленумо белгалдаьккхад идейни кхетама балха ерригача формех пайда а эцаш наха юкъе хаддаца, шерра боаржабаь коммунистически кхетама болх бе безам хилар.

Цу указанешка хьежа дуккхагӀа теркам тӀабохийташ лелабу нах бахача моттигашкара массово - политически культурно-просветительнийх болх город Грозненча партийни организацеша. ХӀаьта иштта чӀоагӀа теркам тӀабохийт цар бахача наьха культурен вахара хьали дӀахо лакхдара дешашта, наьха вахара керде гӀулакхаш, советски наьха гӀулакхаш вахара юкъе кхуалара.

Хоаш да наьха вахара чухь хӀанз а дӀадалаина къьнача зӀмах юхедиса корта бохо малараш мелар, хулиганство, дынаца дувзаденна доле гӀулакхаш сийна доле зенера а вуламера а хӀамаш долга. Парте тӀахьех цу зуламерча хӀамашта дерригa идеологически гера дукхъай лаккха яяш, хӀаьта цо боккхо а бехктокхаме а болх беча хана йоазаш йолча формаха методахи яйца ца Ӏеш кердача формех а пайда эца яхаш.

Иштта тӀеххьарча хана балха юкъе кхувла нах бахача моттигашка беча идеологически балха керда формаши методаши Грозненча цхьайолча партийни организацеша а.

Пхи шу хьалха Октябрьски районе тхьаь вотлагӀа участок оалача моттиге пенсионерка В. Г. Кота шалхлениа «Дружба» яха детски площадке вӀаштӀегӀьеллаяр. Воккха а сакъердаме а кхетаме бола бу укхаза берашта юкъе цу хана деза. Царца экскурсеш ю тайп - тайпарча хозача моттигашка. Берий художественни самохетельность а я укхаза вӀашагӀъелла. Бакъда цар концерт оттадеча хана аьхха бераш даьхе ца Ӏеш боккхий бараш а ух цуга хьажа.

ТӀеххьарча хана цу площадке беш бола кхетама болх шербенаб, боккхий бараш юкъе а дӀабаьржаб из. ХӀана цига кестта лекцеш еш, деша газеташ, журналаш, книжкаш кул. ЦӀий йоккхача библиотекера книжкаш гел яв. Кота нака деша.

Площадке берашца а боккхий барашца а беш бола болх, бахача наха телача предложенешка хьажже план а уттаеш, цу планах беш ба.

Тайп - тайпарча къамех нах бах участке, бакъда цхьан цӀен дезай саина барт тайна ба уж. Общественни порядок телхаелга, вьл-дитташ деттилга, йоахараш дувцилга долаш вац укхаза.

Бахача наха юкъе беча идеологически балха дика а сакъердаме а форма я тӀеххьарча хана городе даржаш латта улицай цӀейш. Ленински районе хьалхкара цу тайпара цӀей хилар укх шера июнь бетта Сунженски улицагӀа. № 19 йолча школа партийни организаце вихалаша из. Белюка, Бедейко, Голумян, улица комитета членаша ия. Осторожнаис, Пупковс, кхычар хьалхле а лелаеш бахача наьха новкъостала улицагӀа дика порядок йир. из цӀенйир, эизашца хозйир. УлицагӀа а цу улица хьа тӀа отташ кхеча кварталашка а бахача наьхга кӀакайтар. ЦӀей хулача анийнахье лаьрхха кийчъеьна площадке гулбелар баха нах. Укхаза лоахаш оркестр яр. Книжкаш, журналаш, газеташ лохка киоскаш, буфет яр болх беш.

Сакъердаме а массаа раьза волаш а чакхъевьлар дукха хан доацаш Окружная яхача улицагӀа № 8 йолча домоуправлене парторганизацеи домовой комитетен хьалхлеца вӀаштӀехьъяьккха салаӀара сайре. 600 совгӀа саг вар цига гулдена. ХьалхагӀа вай мехка чурча а арахьарча а гӀулакхашта хетаьча лекцега ладийгӀар гулбеннараша, тӀаккха Н. К. Крупская цӀерачча культура Двореца художественни самодеятельноста отталаьча концертага хьежар.

Лампаш сегаьчул тӀехьагӀа духовой оркестр а лакхаш халхар доладир гулбеннараша. Дикка ха яхалца сакъердаш хилар цига боккхий бараш а кагирхой а.

ДӀахо йодача хана кхы а сакъердамегӀа цу тайпара салаӀара сайренаш е лерхӀ домовой комитето. Цига бахаргба хьоашалгӀа артисташ, писателаш. Общественноста яиаце кийчъе лерхӀ лаьрххӀа площадка, хьалхаргья сцена.

Уж идеологически балха формаш тайп - тайпара яле а ерригаш цхьа декхар кхоачашдара — сийрдача кхоанен керда саг, коммунистически сакхетам бола саг хьалкхевара тӀаерзаяь я. Партийни организацеш, кхы йола общественни организацеш лекхарийла я тӀехь-тахьагӀа уж формаш эргайоахеш тоае, царна дуккхагӀа нах юкъеоза, дикагӀа, пайданегӀа йола керда формаш шерагӀа дӀайоаржее.

С.-Г. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ТӀЕХЬАДИСАЧА ГӀУЛАКХАШЦА—КЪОВСАМ

Укх деношка Урус-Мартана райисполкома заседаней зал тӀанхӀ ьнна хьалйизаир гулбеннача наха. Укхаза баьхкабар кагирхой а боккхий нах а, тайп-тайпара балха товзалаш, тайп-тайпара уйлаш йола нах. Уж гулбеннабар укхаза зулача диспутага ладугӀа а цуина ... де а.

«Коммунизме наха шийча вай хьо?», «Дьяха тешалгм коммунизм хьалъалгм цхьана хала йиш йоала даш» яхача темах яр диспут. Диспут хьайийлар комсомола райкома секретара Ибрагимов Ӏаьваь.

Трибуна тӀа йоал воавад хьалхаьха № 16 йолча интернате хьийша Исаева Роза. ЧӀоагӀа хала а дехаш, воакъа а волаш къамаьл ду цо дьнах аьлда. гӀулакхаш хӀанз а вейнака юкъе долаш ираях. Цо йоаж: «ХӀана а кӀеззига моттигаш ца уж баьхьи долаш хкеlета йийтигаш машре яха ца йоалдашехьа шоашта ца воазача, ца везача сагага маьре дӀателаш, цар дешара, царна дуне шерра довзара духьале ешь. ДӀаялача заман юхедисача воча гӀулакхашта, дыма дутьале аьпдла къовсам лоаттабе беза, аьле Шестеддо... шийн къамаьл Ро. ...

Рацо къамаьл даь дааначул тӀехьагӀа шоай дагар дар дукха къамаьл де дош дийтараш дукха бар. Цхьабараша йоахар, ди дӀабоккхе беза лере къовсам а лоаттабеш. Дикагера доала зуламаш чӀоагӀа Ӏатта кхуаш йоагӀача тӀехьенна, сакхетам хийцца дегӀабара.

Дэь сачьата хилар диспут. Дукха а дийнача тӀехьагӀа массанне а хӀана яи аьнна гулбеннарий уйла сецар дына дутьал шерра къовсам лоаттабира. Ше чакарра гучадаха деза дынах довнка харцараш, дуккхоча бахача наха дӀадоввийта деза Ӏилманна карагӀдаьина, ди бохабеш доле доккхий хӀамаш.

Диспуте а хинна цӀа болхаш а дынах лаьца дукха къамаьлеш дир наха шоайла вӀашка. Цар масалаш кхуьлар дынах доалача зуламех лаьца.

А. КУРУМОВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Соцалиста кахьегӀа шера цӀеш ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски крекинг-завода коллектив. Цу лоархӀамерча гӀулакха дика дакъа лоацарех я Ракунов Александра кулгаяду коммунистически къахьегама цӀе лоавеча № 15—16 йолча установка коллектив. ВорхӀ бетта план 9 июле кхоачашъяь, хӀанз август бетта чотех бола бола болх ба установка болхлой. Из толам боахкхаш хьинаре къахьйтар боккхагӀа болча операторша ия. Масленкинас, Валуйскс, оператора и. Ликанковас, оператора гӀоача Надежда Зайцевас, иштта кхыбараша. Цар шоай смена задани 104—108 процент кхоачашъю.

М. ЧАХКИЕВ.

МОСКВА. СССР Гражданск фецарча флото укх шера 38 миллиона совгӀа пассажир дӀа-юха вугаргва. ХӀанз Москве Шереметьевски аэропорте хьалъяь йоалаш латт 1600 пассажира лаьрхӀа йола керда дунен халхъашта юкъера аэровокзал. Ши бӀаь метр гаргга йӀаьхен шоватъя метр шерех я из. Пассажирашта паргӀато хилара мел эшачун зем баьккхаб аэровокзале. Кизгаш техача чакхвоалача моттига галерее йиш хулийтаргья вокзала помещенешкарча духхьала фецарча дайнерий салонашка вала.

Сурта тӀа: Шереметьевера кердa дунен халхъашта юкъера аэровокзал.

В. Будана сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕГА ХИРУРГИ

Дега-сосудисти хирурге даькъ чуийнна болх беш хиннаб советски хирургаш укх тӀехьарча итт шера. Шоай хан-хиннехьа цу балхи юкъе кхай аз кулгалдеш йола клиника, профессора Куприянова клиника, Вишневске Александра цӀерах йола хирурге институт, профессора Петровский Бориса клиника, профессора Амосов Николая клиника, хӀаьта иштта профессора Колесников Сергея кулгалдеш йола керда вӀашагӀъелла дега-сосудисти хирурге институт. Цу керттерча учрежденешта тӀехьа дега-сосудисти хирурги дегӀаха йолалер Советски Союза дукхача кхыча клиникашка а йоккхача больницешка а. ХӀанз 182 учрежденешка деган доккхача сосудаштех операцеш ю, шоашта юкъе човлханера реконструктивни операцеш а дега клапаний протезаш а йолаш.

Дега-сосудисти института 1952 шера дензь ши эзари ах эзари совгӀа митральни порокех йола операци яь, хӀаьта цу даькъе 80 процент IV-гӀча стадех лазар доле укахой а хиннаб. ТӀехдика а дика а чакхдаьннад цу укахой группа 87,1 проценташа даь дарбаш.

Тохкама кердача методаша торо хилийтай дег чу вала а цӀий делилга талхаре бехьанаш гучадаха а, хӀаьта иштта торо хиннай дега тайп-тайпарча доакъошка цӀийцара газаш Ӏомае. дега биотокаши порокаш йолга хойташ йола оазаши кӀоаргагӀа Ӏомаде. Контрастни веществахи электронно-оптически преобразователехи пайда а эцаш даьча рентгенологически тохкамаша а, хӀаьта иштта рентгенокинематографе а Ӏалаьмате йоккхий тороаш хьайийлай дега хуле дукхе тайп-тайпара лазареш къоастадара.

Радиоактивни изотопех пайда эцаро, къаьстта хьанйцача. цӀий делара сухали лелача цӀий боарами къоастабеча пайда эцаро клиницисташта йоавийтай цӀий делар тохкам йола керда ннйса методаш.

ГӀелаь хургаш организмерча обменни а, ферментативни а, инфекционни а, кхыча а процессашка, хӀаьта иштта цӀий дотадолийташ йолча системага, а цун белхоэн лоаттамга а хьежаш доля хӀанзара биохимически тохкамаш Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш да аьлча.

Цу ерригача тохкаме методеша вӀаштӀехьдоалийт деган сосудаштен хинна лазар а унахочунгара хьал а бокъонца довзийта. Цу гӀуллакхо шеръяй хирурга тороаш, хӀаьта иштта унахочоа операци ирал бола бехктокхам а лакхбаьб. Кхетаде деза, лазара кертех операци елген-ца елген къоастадара тӀехьа даьннача гӀалатех доккха зе доалаш хилар.

Искусственни цӀий лелийташ йола аппарат хьаярах медицина исторе чухь Ӏалаьмате йоккха техникически котало хилар. Торо хилар операци еча юкъах цӀий чакх цо дувлийташ дог соцаде, сага доги пехнаши механически прибораша хувца.

Искусственни цӀий лелийташ йола хьалхара аппарат кхаьяй вай чехкахоша Брюхоненко Сергеейи Чечулин Сергейи 1924 шерреха е. Цу аппаратех пайда е эцаш 30-ча шерашка Теребинский Николая чакхъьхар дегаца лазар хьехулийташ а дӀадоаккхаш а йола шиЙ Ӏалаьмате дика эксперименташ.

Дай-мехка конструкцех йолча искусственни цӀий лелийтача аппаратаца дийлача дег тӀа хьалхара толамца , чакхъяьнна операци йир 1957 шера профессора Вишневский Александра. Цу хана дениз вай мехка цхьайолча институташен клиникашен (СССР АМН дега-сосудисти хирурге институт, Украински туберкулеза институт, профессора Куприянова, профессора Петровске, иштта кхыбарий клиникаш) боккха болх баьб искусственни цӀий лелийтара метод юкъейоалаеш а цу процесса патофизиологи Ӏомаеш.

Советски хирургаша дийлача дег тӀа еш йола дуккагӀа йола операцеш ю искусственни цӀий лелийтар гипотермица — организм шеларца тӀара е деш. ХӀана хирургашка торо хиннай дукха яхерам боацеш. дог сеца а деш, йӀаьххача хинара операцеш е. Къаьстта белгальхьа еза 8-10° С кхаччалца температура лох е еш кӀоаргарча гипотермех пайда эцаро хьеелле перспективаш. Шелало лохъю ерригача организмо а дега мышцаше а йоеш йола энерги, хьахул бокъонца йола екъа , сатийна операци еш йола моттиг, хоацалу цӀий искусственни лелаш йола ха.

1964 шера 1-ча январага кхаччалца йолча хана Советски Союзе керттерча клиникашка ши эзар совгӀа операци яь дийлача дег тӀа, искусственни цӀий лелийтарахи гипотермехи пайда а эцаш.

ЦӀий искусственни лелийтарах дола Ӏилма дегӀадаро кастта тӀешам боллаш торо хулийтаргья унахочун дог искусственни механически дегаца хувца. Фантастически уйла хет цунах, ХӀанз дега еш йолча дуккагӀча операцеи а хетар дукха ха йоаццаш фантази. Хими, физика, механика, физиологи дегӀадаккхаро тешавайт аппарат—искусственни дог— хьадерг хиларах. Кхетадеш да, из аппарат яр аьнна унахочун шиЙ дог дӀедаиккха ца дезийта—цунах кхоачем хилаЙ болх ца беча дега новкъост хургва.

Советски кардиохирургена карагӀдаьнна лорхӀамегӀа дола хӀама да дега клапанешта протезаш еҫа вӀаштӀехьдаккхар.

Цхьайолча учрежденешка (профессора Амосов Николая клиника, дега-сосудисти хирурге институт, Петровский Бориса клиника) тӀеххьарча дана толамца чакхъьхай дега телха клапанаш искусственни протезашка хувцаш йола операцеш.

Шоаш дика хилар хьаьъекхад вай мехка хьалъча шаровии протезаша. хӀаьта иштта Дега-сосудисти хирурге институте хьаьъча лепестковии клапана говзача конструкце. 1962 шера хирурге историечухь эггара хьалха кхаь унахочоа пехкий артере клапанаш толамаца хийцар лепестковии протезашца.

(АПН).

ЦӀЕНА ИЗОПРЕН

Ховш да, синтетически каучук дукха яхар а цуи чӀоагӀал а дуккагӀча даькъе мономерий — реакци хиннача хана цхьалхарча молекулех йоккха ейпала хьисапера каучука молекулаш хулача веществаш цӀеналах тийша хилар. Изопренайа, масала, циклопентадиена (ЦПД) примесь процента дхьан-шин эзарлагӀа даькъал лукхагӀа хила йиш яц.

Синтетически каучука лаьрхӀача мономерий Ӏилма-тохкама Ярославскерча института Ӏилмахоша вӀашагӀъелай изопрен цӀенъеш йола аттен тешамен метод.

Цар лехай изопрена хӀама а ца еш ЦПД молекулаш вӀашагӀъеххаш йола вещества. Цу гӀулакха дикагӀа йолча материалех и малеиновой кислота раствор.

Раствора чу массех минут иккхайтача изопрена зе деш йола ЦПД эзарза кӀезигӀ/

АПН.

НХАЛНАЬХЕН маӀача мазхош Ӏай а бӀаьсте а дукаду тайп-тайпара баркъаш тегаш я Н. Малиева заведующи йола горпромторга модай ателье. Социалиста кьахьегачуна вейсачча 1,2 процент лакхьенна къахьегама оасарле, цхьа процент лохбеннаб арахецача продукцега дӀабода мах.

Ах шера хан 107 процент кхоачашъьча модай ателье коллектива юкъе къаьстта белгалбьлар коммунистически къахьегама ударникаш Алиева Аймани, Тангиева Александра, шераагаш а 11 саг. Царех хӀарано 115—117 процент кхоачашъю балха задани. Цхьабакъда, укх шера 9 бригада юкъе лаьттача социалистически яьхе хьалхара моттиг хьийхай хьона гӀалгӀай йоӀ Алмазова Тамара шерта летташ коммунистически къахьегама бригадо. Из толам бахьан вӀаштӀехьдарах Тамаре бригадина бригадай хехийн дӀа-яха лум йоле Ше байрахк енлай.

Алмазова Тамара бригадина 9 саг ва бараташ тегаш. Царна шеcанна а хинне зӀамагӀа йолаше а чӀоагӀа сий а дешн лардуцӀ цар шоай хьонача бригадирга. Тамара шега балха эра шийй 18 шу даьча цхьан шерех эх шерех баркъаш тегарий курсашийсса яйс бетта тӀехьдина йисте а яьха. Цу хана дениз ерригача коллектива юкъе чьалхе лелаеш хьайоагӀа гӀалгӀай хьона йоӀ.

Тамара бригадина ученикалла балха хьожавар Шеча Эскаре гӀулакх а даь цӀавена Пигарев Николай. ШиЙ ниа кхоачар дир бригадира из сихагӀа Ӏомавара. Пигарев хӀанз Алмазовай бригадаза мастералла болх беш ва,— 105—110 процент балха норма кхоачеш а еш, Иштта цуица Ӏема дика балхаш лаш ба цуи бригадира Легала Мария, кхыбараш.

Шийна хоачок кхоачебь ца Ӏеш, кхы а шиЙ знани лакхъяра кагирхой школе дешаш я коммунистически къахьегама ударник—бригадир Алмазова Тамара.

Д. АМАРОВ.

Сурта тӀа: бригадир Алмазова Тамара.

М. ПЛИЕВА сурт.

ХОЗАГӀЕИ ДИКАГӀЕИ

ТХА АГИТАТОРАШ

КОММУНИСТИЧЕСКИ общества керда саг хьалкхевора доккхий декхараш хьалхашка латт агитаторашта.

Верригаш 95 агитатор ва Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, хӀаьта царех 26 саг КПСС члена а 8 саг ВЛКСМ члени ба. Дика кхетам бола болхлой, гӀулакхера нах ба агитатораллa болх бераш. Дика болх беш ва агитатор № 43-1 йолча установкера оператор коммунист нов. Масленко. Дукхача шерашка цо болх беш волча цун вӀаштӀехьдоал ше еш йола беседе дика дӀаяхьа. Толамца шоай болх дӀахьош ва агитатор № 43-3 йолча установкера воккхагӀвола оператор нов. Безбабнов, № 25-2 йолча установке оператора Линичкинас укх шера дӀадбахача ялх бетта 24 беседа яьй. Цул совгӀа, хӀара доагӀача дезача деношка хоза кийчъю цо стенд, агитационни болх беча хана из стенд чӀоагӀа могӀа а йоал цуина.

Агитаторашa иштта чӀоагӀа къовсам лоаттабу къахьегама оасарле лакхъяра. Укх шера къахьегама оасарле 10—15 процент лакхъяра декхараш шоашта хьалхашка оттадьдар. № 43-3 йолча установка коллектив. ТӀаьдача шерашкара екха хӀама дуккагӀа хургйола гӀулакх оттадир инженераша ия. Зельцера, Саламонова, Садикхе. Из кердадар балха юкъедара хиланза дерг доацаш дар установка хӀара болхло цу гӀулакхах тешаш хилар, цунах пайда барехиларах. Из доккха гӀулакх кхоачашдир агитатораши Арушановас, Ярлов, Патретнос, Васильевас. Ха, хала ца къовсам цу лоархӀамерна балха ерригa коллектив тӀаерзайир цар. Дуккхаьл из цхьа гӀулакх даь Ӏайнабац уж. Аэродинамически сепараторца катализатор латтара керда гӀулакх вӀаштӀехьдоаккхалга эзара хьалха цар дӀадоладир, бакъда, регенераце узеле автоматизаци юлурехиларах ца тешаш дукха хе-м яьккхар болхлоша. Цу деша а чӀоагӀа новкъостал дир агитатораша, дуккха массалаш а кхуалаш беседаш йир цар из гӀулакх кхоачашдулурехиларах лаьца.

№ 43-4, 43-3 йолча установкашка аэродинамически сепаратор оттаярах шера 27 эзар сом пайда хул. ХӀаьта, хьалха 4 саг болх беш хиннача регенераце узле хӀанз цхьа саг мара вац болх беш. Цу балхара дукъабаьннараш кхыча моттигашка балха хьожабаьб.

Къахьегама оасарле 18 процент лакхъеш йола технологически режим юкъейоалае лаьрхӀад № 43-4 йолча установке. ВоккхагӀволча оператораша ия. Шубина, Спадарцева, Александрова, инженера Гасанова капитальни ремонте даь балхаш бахьан долаш керда режим цаворгоярал совгӀа установка киз сом а бавлар, хӀаьта из лерттӀа болх бе а болавлар.

Завода радиосвязе а дика даькъа доац агитатораша.

«Коммунистически къахьегама предприятие» яха цӀе яккхара къовсам лоаттабеш я тха завода коллектив, хӀаьта коммунистически бригадай, установкай членаш а ба тха дуккхагӀбола агитатораш. Цар чакха хьаллоац кердадараш, дикагӀдараш.

Масала, цхьайтта классера дийша даьча № 5 йолча цеха балха вера Касьянов Юра. Цо хьалхара йлапа хьаьца ди дездеш халар уж. Цига къамаьл де доаш деннаец кадрови бӀахлоча нов. Яшьков дийцая Юрий шоай мугӀарашта юкъе хьачуийцача болхлой класса, из хьалхкеваьча доаь-наьнах дукха дика дараш. Хьалхера хьанйцача цу ахча Юрас шиЙ нанна дика совгӀат айцача шийна бокъахье хеталга а аьлар цо. ВоккхагӀволча новкъостала тӀоаваш а толам болх берах ше хьалхара аьнна хаьийнар Касьянов Юре.

Шоай опыт дӀа-хьа доалийтара крекинг-заводе агитатораша кестта вӀашагӀйиттаьар тха завода агитатораш.

Т. ЖУРБИНА,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода политически дешара кабинета заведующи.

ДЕШАРА ШЕРАГА КИЙЧЛУ

Чуйнна кийчо еш ба Маьсари района № 13 йолча школа-интернате кердача дешара шерага. ХӀанзале а керттера бинахаш даь даьнад—кӀия техай, е воача штукатурка яьй. Басар хьоккхаш латт. Ӏеш кхоачамбалла дахча тӀаеенад.

Кердача дешара шера укхаза дешаргда 210 дешархочо. соахка хинначул 30 саг дуккагӀа. Хьогте а яйцад менгеш, школа мел эша мебель. Укх деношка учебникаш дахьаргдолаш да.

ХӀанз интерната дешархой салоӀаш ба. Цхьабакъда, болх баьчул тӀехьагӀа мара дац ца — 3 гектар, коартолаш дӀе а йийна, оасар даьй. Геттара дика хиннай уж. Дешархоша деина дош—дӀера гектара тӀара 20 тонн коартол чул —сийлена кхоачашдергда. Коартолаш кхеярах хьайийцача ахчах экскурсе — Ленинграде баха лаьрхӀад дешархоша.

Р. САЛМАНОВА.

ХЬАЛХА ЛАТТАЧАРЕХ ХУРГБА БОАХАМ

КПСС Центральни Комитета декабрьскии февральскии Пленумий решенешца, парте ЦК президиумага Н. С. Хрущева яздаьча запискаца хьалхаё а лелаеш, тха колхоза правлене членаша а колхозхоша а деррига денал, хьинар ураоттадаь болх бу тIехьадусача боахамех тхоай колхоз ца хилийта гIерташ.

ХIанз тайп-тайпарча доакъоех латт, тха колхоза боахам. Укх шера тха колхозо доалахьа да 240 гектар гурахьа дIадийна кIа. 275 гектар хьажкIаш, царех 125 гектар силоса лаьрхIа. Цуд совгIа, тха колхозо укх шера хьалккею коартолаш, горох, гидуаргаш, иштта кхыйола культураш а. Белгалдаккха деза, дIадахача шерарчул шозза дукхагIа оаха гурахьа дIалдуа кIа дIадийна хилар. Масала, соакка 130 гектар мара дацар тха кIа, хIаьта укх шера 240 гектар да. КIа душилга йоццаш дика хиннед тха лоаман хьалашка диллача. ХIанз вай республике дукхагIа йола колхозашки совхозашки сихъенна гурахьа дIадийна илаташ чуэцаш я, хIаьта лоаманца ухкача колхозашке хIэнз а боккъонца чIоагIбеннабац дIадийнача кIика фийг. Из иштта дале а 17-ча июле дIадоладаьд оаха хоржаш кIа чуэцилга. Цу гIулекха дика тоаьй эррига комбайнаш, трактораш, кхыйола техника. Укхаза ала доагIа кIа хьаккари ардари цкъаи а долаш мара тха чуэце йиш йоацилга, хIана валча эца ахча ца хилараx жаткащ иц тха. Из иштта дале а лоацача хана 6—7 балха дийнахьа кхаь комбайнаца кIа вIалла дов а ца деш чуэца лерхI колхозхоша. Дог тийша ба уж шоаш тIайца сийлен дехкараш толамца кхоачашдергхилараx. Натахьа сенна соакке 14 центнер мара яьннаецэ, укх шера цар дош деннад хIара гектара тIара 20 а цул совгIа а центнер кIа чуэца... Цунна тешал ду дега тоам беш ха безбенна латтача кIино.

Иштта дика кхувш латт хьажкIаш а. Укх шера дукхьашха вIашагIъеллай тха колхозе механизированни звено, цул кулгалде опыт йола механизатор Хучбаров Къурейш а оттавеш.

Шоашта тIадожадаь моллагIа гIулакх лерттIа кхоачашде гIерта нах тхоца хиларах дика ва маьхал а йоалаш дIабоза болх. Масала, трактории бригадика кулгалдеш ва Гаракеев Заудин. Коммунист ше хиларах тарра, дика кулгалду по бригадана. Из бригадир хинача дена дакм болх беш я тракторлш, ялат чуэцара лергтIа кийчъьй комбайнаш, кхыйола техника. Шоай комбайнеш дика тоа а я, кIа чуэца болабеннаб тха толашагIа бола комбайнераш Оздоев Хасолта, Батыгов Исраила. Вазгиев Бахьаудин кхыбараш а. Доа а ца деш, лоацача хана чуэцаргда оаха ялат.

ХIанз укх сахьата горох чуэцаш да тхо. Планах 14 центнер мара ца йоагIача, хIара гектара тIара тхона йоал юкъера лаьрхIача 20—25 центнер горох. Из кунйца дергда тхо укх цхьан-шин дийнахьа. Иштта планал совгIа чуэца лерхI оаха кIа, хьажкIаш, коартолаш, хохаш, кхыйола юртбоахама культураш.

Укх шера юртбоахама культураш кхеара гIулакх оалангара хийцад оаха. Боккъонца агротехнико мааххара тIулакх ду оаха царна, дукхагIйола хьажкIаш механически хьесапе кхею. гербицидаш юкъе йоалаю. Цудуаьа хьоккамаш а лакха да укх шера.

ДегIаухеш латт тха хьайбай боахам а. ХIанз колхоза доалахьа да 600 герга бежан. Царех бетташ 194 етт ба. Доахан дебадара план хIаьнзехьа а кхоачашъяьй оаха.

ДIахо хьайбай боахам оаха дегIабоалабе лерхI симментальскии шведскии фух дола доахан дукхагIа леладарца. Цул совнагIа 1300-нел тIех устагIа а ба тха.

ДIадахача шераца нийсъача дикагIа лел тха же дебадара гIулакх. Укх шера хIара бIаь жийна тIехьа 105 Iахкар хьалкхебе дош деннад жа Iуша Зангиев Махьмада, Костоев Идриса, Сайнароев Бамат-Гирe. Из дика хкоачашдеш хьабоагIа уж.

ХIанз деррига жа доахаи ловмашка лIа а дига вхкакарча дыгIенашка доажадеш да.

Хьайбай боахам интенсивно лелабара, бIаь гектара лаьрхIа дулт, шура, кхыйола продукташ яхара лоархIамера хьал да тайп-тайпарча дикача доакъарашца доахан Iалашдар. Цудухьа укх шера къаьстта дукхагIа доакъар Iалашде лерхI оаха. Из деррига планага диллача 1778 тонн хила деза, цох 513 тонн йол, 200 тоннал совгIа ча, юхейисар силос. Кхы а цхьаькха хIама ле лерхI оаха. Из дэ плана юкъе из йоагIаш эри тIакьинача баьцах силос Iалашьяр. ХIанзале 210 тонн Iочуеллай из кIоагашка. Цунах дIалодар кIезига да, пайда боккха ба.

Укх шера тешшаме ала йиш я оаха ялат, дулх, шура, тха пачхьалкхенга доккара план кхоачашъергхилар.

Хьайбай боахам чIоагIбар дукха фермашка, бригадашка хьожабаьб балхах дикагIа кхеташ а дийша а бола коммунисташи комсомольцаши. Масала, фермена хIанз кулгалдеш ва юрта боахама техникум яьккха вола къона зоотехник Дзортов Салман. Укх шера 140 тонн шура йоккха езаш я ферма коллектив, цунах кхоачам а ца беш 150 тонн шура яла лаьрхIад цо. Ферма болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе лелаю доаркаша Оздоева Зайнапа, Чаниева Лидас, Бисаева ПальтIамата.

200-нел совгIа Iаса а да тха кхоабаш. Алханарче зьгIеняшка долча Iаьсашта, хIаранена ден-бус тIакхет 600 совгIа грамм дулх. Деррига Iаьсий гIаьха а долаш хьалкхеде дош деннад цхьаца бIаь Iаса леладеча Поповина Мариясе Джутутханова Басратен.

Укх шера тха экономика, хьалха дIадахача шин шераца нийсъча, 40 процент лакхлургхиларах дог тийша да тхо. Планал совгIа дIайийнача культурех 127 эзар сом пайда эца лерхI оаха.

Цул совгIа хьонкех, дахчах, хьун сомех пайда бу оаха. Хьоики дахчен доккараш хIанзе 8 бIаь туме совгIа цIена пайда хиннаб колхоза.

Наьха материальни хьал-торо тоадара гIулакха укх шера тха колхозе дукхьошка юкъедоаладаь премиально-аккордни алапи лулга. Баьча балхага а планал совгIа чуэцача ялатага а хьежжа дургда трудоденоех ялат. ахча.

Укх тIеххьарча хана къаьстта доккхача хьинарца къахьегаш ба колхозхой. Партен правительствах шоашта нича йоаххонна дерттIа жоп дала гIерташ ба уж.

С. ШАДИЕВ,

Сунженски производствении управлене «Ленина никъ» яхача колхоза председатель.

Деррига ялх шу мара даш Волга тIа эгтара хьалхара хин кIалхара тхьамаш дола кема гучадаьнна. ХIаьта хIанз тхьамаш дола пассажирски лайнераш Советски Союза а кхыча мехкий а дукхача хиш тIа лел. «Пассажирски шоззткъа моттиг йолча экспресса — «Ракетанна» тIеххьа «Красное Сормово» яхача завода конструкторашта хьалаьт хиш тIа лела «Метеор», «Спутник», «Вихрь», яха а чIоагIа сиха дола «Чайка» яха а хиш тIа лела доккхий лайнераш. Цар водометни двигателаш я. Цар иштта хьадаьа сахьага 100 километр совгIа сиха доладола «Буревестник» яха 150 моттиг йола турбоход а.

Советски тхьамаш дола флот дерригача дуне тIа лоархIаш да. Цхьабакъда, уж хьадаьраш хьалха а саина творчески уйлаех биза ба. Технически Iилмай доктора Ленински преме лауреата Ростислав Евгеньевич Алексеева хьалхлеша цар болх бу кердача эгтара доккхагIча а сихагIеа а тхьамаш долча кема проекта тIа. Авиационни турбинаша водометни двигателашца цхьана пассажирски лайнерий цIаккха ца хинна сухал хьаергъа цунна.

Кердача кема контураш хIаназехьа а ватмане гуш я. Конструкторашта кема цхьацайолла узлай, схемай, модела оатхалаш нийсъе хьожаш ба. Тхьамаш дола кемаш хьаддерашта кхы цхьаькха а сорчовинчаш тIаккхетаргба.

Сурта тIа: мехал сихагIа долх Волга тIа «Ракеташ» «Спутника».

М. Редькина сурт.
ТАСС фотохроника.

16 ди хьалха

Семилетка яллагIча шера хьинаре къахьегаш хьайоагIа Грозненски Ацетонови завода коллектив. 7 бетта валови продукци арахецара план 16 ди хьалха кхоачашъяьй цо. ХIаьта продукцега дIадолар доххдара чотах 400 эзар совгIа сом кхоадаь. къахьегама овсарле 10 процент дегIайоалаяьй, юкъера лоархIам бича болхлой алапий планах доагIачул 6 процент лакхденнад заводе.

Белгальнна дика къахьегаш хилар вов. Доланкова кулгалдеча кийча продукци арахецача цеха коллектив. 7 бетта план 20 ди хьалха кхоачашъяьй цо. Электроэнерги, кхыйола материалаш, бедал кхоара чотах Российски 30 милларде массеха эзар сом кхоадаь цеха болхлоша укх шера.

Къаьстта дика къахьегаш хьайоагIа вов. Стикачева сменера мастер Арехова Раиса, аппаратчикаш Морар Георгия, кхы дукхебараш а, шоай сменин нормаш 110—115 процент массаза а кхоачашъю цар.

М. БОТОВ.

Хьинар совдувл

Ачхой-Мартана производственни управлене, «Лермонтовский» совхоза кхоалагIча отделене шурий-товарни ферме Iаьсий кхоабаш ва Гоштаев Абуязит. Вей бутт баьнначул тIехьагIа шу даллалца леладу цо Iаьсий, хIанз цо гIулакх деш 80 Iаса ва.

Норма 450 грамм мара йоацача денна 500—550 грамм тIакхет хьинар долча болхлочо леладеча хIара Iасага. Из хьоклам кхы а лакхбар дукха, киз ца кхобеш, хьайбашта эша гIулакх дикагIа деш ва Гоштаев Абуязит.

М. ПОЗЮЧЕНКО.

Мурмански область. Кольски ах гIайре тIа 69 параллела тIехьашка я СССР Iилмай Академе физически химе Института къилбаседера карроэйни стенци. Укхаза тохкам бе хьахач тайп-тайпаре тIера къайла долча тайп-тайпарча металлий, пластмассай итташ эзараш йолча образецашта къилбаседера кхуза мух, урагаваш, штормаш хьекх, лоа а догIа а делх. Станци Iилма сотрудникаша беча балха Iалаьмате боккха практически лоархIам ба.

Сурта тIа: корроэйни станце начальник В. Н. Широколобов образецашка хьожаш вовли.

Н. Галиний сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ МЕХКАХОЙ — АЗЕРБАЙДЖАНСКИ УНИВЕРСИТЕТЕ

С. М. Кирова цIерах йола Азербайджански пачхьалкхен университет эррига Кавказе йоккхагIйолча вузашца лоархIаш я. Очни а, сайрийнарча а, заочни а университета отделенешка эзараш кагирхойи мехкарийн ба дешаш. Дийша йистебаьлча уж хургба физикаш, математикаш, журналисташ, юристаш, биологаш, иштта кхыйола специальносташ йола болхлой. Царна юкъе дукха ба Къилбаседа Кавказа вежарашка йолча автономни республикашкара: Черсий-Балкхарой, Къилбаседа - ХIирий, Дагестана, Карачаево - Черкесий, Средни Азе, Закавказье республикашкара, вай Даьхен кхыйолча областашкара, городашкара деша баьхкар[redacted]

Азербайджански университето арахец шоай республика а кхыча республикашта а лаьрхIа специалисташ. Цудухьа из лоархI кадрай цхьоале. Дукхьал вай Нохч-ГIалгIай республикера хIана цига дешаш итт аспиранти дукха студенташ ба. Вай республикера деша баьхкараша дика Iомаю шоай професси, хIаьта дика кхетам иц университетера. Аспирантура курс йистейккхераштa юкъе ба языковед Льянова Фатима, математик Исраилов Сайдахьмад, историк Гапаев Абдулла, Бейбулатов Надирбек, физико-математически Iилмай кандидата степень яьккха Баркинхоев Хаматхан. Университета юридически факультет укх шера йистейккха вола Балаев Идрис хIанз Назранерча прокуратуре болх беш ва, иштта кхы дукха а специалисташ ба кхыча моттигашка а болх беш.

ХIанз диссертацена защита яра къахьегаш ба Яндаров Ваха, Мальсагов Султан, Чапкиев Башир, кхыбараш.

Кастта хургдолча дезача цIейга кийчлуш ба гIалгIайски нохчехи бола аспиранташ. Iилмай кандидата степена цIа яккхара кийчлуш ба уж.

Университете болх беш дика опыт йолаш, кхетам лакха болаш дукха хьехархой ба, дика кердеча оборудованеца вIаштIехьаьнча дукха лабораторейи я.

Укх шера вай республикера а кхыча моттигашкара а боагIаргболча студенташта кийчо еш я университета коллектив.

Сурта тIа: (аьрдехьара аттельа Iохайше багIараш) аспиранташ Яндаров Ваха, Баркинхоев Хаматхан, Черкасов Азнаур, (уралаттараш) юридически факультет йистеьккха вола Болтиев Iумар, аспиранташ Чахкиев Башир, Гапаев Абдулла, юрфак йистеьккха вола Балаев Идрис.

Ч. БАШИРОВ.

ТАРА ЙОАЦА ХЬОАР

ХIара шера вай мехкарча эзараш йолча предприятеша миллионаш тоннаш маькх ю. Производственни процессашта дикка механизаци яь йоллашехь, талешка доалле хьоар тIадоттачен тIера Iодоаккхачен болх беш хIана а 25 эзар саг ва.

Галеша халача оттаду складашка деча балхашта механизаци автоматизаци яра гIулакх. ХIанз маькх еча промышленносте керттерчарех цхьа декхар да тара йоацаш хьоар дIа-юла кхахьара а лоаттадара а гIулакх. Из чIоагIа толашагIа да: цIенлаь дIадол хьоар доалта, нулгаца беш бола болх. Маькх еча заводашка болх беш я хIанз тара йоацa 26 установка. Кердача методах дуви «хьачаи промышленность» яхача павильоне хьайийлача «Мухь тIеботтачен тIера Iобовккхачен балхашта механизаци яра кхачан промышленноста предприятешкара чухьа лела транспорти» яхача тематически выставка цхьан стендо.

(ТАСС).

Чилера политически хьал

Ер МугIараш яздеш вола со кIезиг-дукха аьнь беш хиннав Чиле гIоале. Цу мехка гIоалаа нинь беш лелача сага эгара хьалха бIарг тIотташ ираш я геттара хоза кийчьа йола, чилийски экономике боккъонца доал дергда долча доазол арахьарча мехкий фирмай рекламин шиташ. Шастен ашкен руда хьадаккхара а доазол дехьа дIаххийтара а тIахьожам лоаттабу американски «Анаконда коппер майнинг КО», «Кеннекот коппер КО», «Бетлихем Стил корпорейшн», селитра даккхаран доазол дехьа дIаххийтаран тIахьожам лоаттабу «Англо-Луатаро», химически, металлургически, коммунальни предприятешта тIахьожам лоаттабу немецки, французски, английски, итальянски фирмаша. Башха боккъа боацача цу латиноамерикански мехкара баьннача пайдаи кепехьа шерра-шера 300 миллион доллар гаргга дIахьо кхыча мехкашкарча компанеша. «Керттерча даьхьа Америка ВIашагIаьхийттача Штаташка а ухаш, мехкара дIаухаш йола уж капиталаш, — яхаш язду кIира цкъазза арадувлача американски «Нью-Рипаблик», — из да хIара чилийски къонахчунгара, хIара кхалсагагара, хIара берагара 50 доллар а доаш бела «совгIат». Шийгара кхычарна дIа а ца деш, кхычаргара ноккъосгал Iалаьмате чIоагIа хьалаш мохк болча хана деш да из».

Промышленность дикка дегIаеши хилараи дукха (дика вIашатIехьайна а) пролетариат дилароы йиш кулийт Чилех аграрно-индустриальни мохк ларкIа. Капиталистически мехкашта юкъе цIеста руда даккхара даькъе шоллагIа моттиги (США-л тIехьагIа) селитра даккхара даькъе хьалхара моттиги лоац мехко. Дикка дегIадаьхкад промышленноста, текстильни, кога тIарсий, химически а иштта кхыдола а доакъош. Цхьабакъда, империалистически монополеша лелаеча мохк боахара политико тIа-тIа халдаза хадагIча хьаьа тIа хулийт чилийски къахьегамхоа вахара боарам, тIа-тIа совдул уж торо йоацаш хилар. «Нью Рипаблик» беча хоамах бетта 20 долларал (18 сомал) дукхагIа ахча даккхаи юкъерча чилийски болхлочо. Цунца цхьана ца хадлаш алсамъовл капиталистий доходаш. Официально хьа кхайкалечох а, шоаш кьа а къегаш бахаш болча нахах 72,6 процент хулаш болча болхлойн гIулакхерча наьхен даькъа кхоачар къонан доходах ахкха 15 процент мара дац.

Геттара халача хьала тIа ба чилийски ахархой. ХIанз а тIехьа Чиле юрта боахаме овлал деш я латифундий системех ах феодальни отношенеш. Цхьа ноана хилаве мара боацача помещикий доалахьа Iалаьмате дукха лаьтташ долча хана 600 эзар совгIа ахархой дезалаш вIалла а лаьтта доацаш ба. Е помещикий кхашка батракел динза е дукха мал а телаш арендех лаьттаи участкаш ийниза ца боалаш ба уж. «Нью Рипаблик» яхача журнало белгалдоах, шоай доалахьа дукха лаьтташ долча наха дуачоа а цар Iоадаьча рузкъай а тохкам бича укх тайпара вывод эрта кхоачаду, яхаш: юкъера лаьрхIача цар доход лоадама хIама ца эшаш 75-эза дукхагIа а юккъерча ахархочун дезала доходал!

Къаьстта а кубински революци котъьйначул тIехьагIа Латински Америке доладеннача къамаи-паргIатон болам Iалаьмате чIоагIа айбалар Чиле хьагуче даьлар доазол арахьарча империотикьама духьала, къаман экономика дегIайоалаяран пачхьалкхен суверенитет чIоагIъяран тIехьа, городашкарча а юрташкарча а къахьегамхой вахар тоадара тIехьа чилийски халкъо лоаттабу къовсам геттара чIоагIа дегIабарца.

ХIанз, 1964-чу шера 4-ча сентябре чаккхаяхча хьаржаш хIача президент харжарга хан кийчлу болча хана, къастта ииакъаа беттаду политически вахара пха.

«Дерригача антикоммунистически низий барт вIашагIболлиага» — иштта да хоржамаш хула ка гарга хьахьача хана чилийски реакце шийна хьалхаиа оттадаш деккар. Цхьабакъда, мала хоржаргва кандидатала? Дукха гаьна балаза цу хаттаро консерваторашта либералашта беш бола Iоткъам. Вашингтонера баьча хьехамах, уж группа е эттар Эдуардо Фрея Христианско - демократически парте кандидата кандидатурана гонахьа. Тоьал маькара политически ловзар а леладеш, хьайле йоацаш гуччахьа социальни демагоги а леладеш, христиански демократий лидер духьала къамалаш деш ва хIанзарча Хорхе Алессандре правительствана. Цо цкъа мо дукхаза а къамалаш даьх лаьтташ ганзаш къамаи хила еза яхаш, цхьабакъда, цо цхьаккха дош аьннадац мохк бокха а боахаш уж лаьттан ганзаш дIаккхьча кхыча мехкий компанеша национализаци йиза ерг ца хилараx. Фрея геттара дукха дувц мохк эргабаккхара гIулакха лакъалацанза даргдац профсоюзаша, кооперативаша, комиссена, специалисташа, ахархой викалаша, яхаш. Цхьабакъда, из нах Iехабар дукха дувца даьсса хабар да. «Классови тоаца» теоре оагIув чIоагIа хьаллоцаш, нуиах бIубенна саг ва Фрей. Предпринимателаи болхлочой, помещикаи ахархочаи юкъера классови вIашдухьленаш христиански хьехам ларда тIа тоам а баь вIашказоара иденна мамогга пропаганда еш ва из. Э. Фрея программа къамаина духьалара, халкъа духьалара программа хилар хьахьоцх мехкарча эгтара реакционнегIа долча партеша — Консервативни Либеральни — хIанз из программа хьаллоцаш хилaро а.

Белгалдаьккха доагIа, католически килиссо, хIаьта иштта консерваторий либералий дика вIаштIехьаьнккха долча пропагандистски машинов хьаллоцаш болча христиански демократаша шоай демагогеца чилийски общества оалдача даькъа белгалваннин лоаттаеш хилар. Статьяй автор теш а волаш хилар христиански демократаша лелаеча хоржама кампане цхьа эпизод. Сант-Яго улицашка цар вIашагIтехар пожарни бIуна помпеани парак. Тайп-тайпаре бесаш дола, къам ший лоIаме хилийтара тIехьа тIом лоаттабьеча хамара бараккъаш а дукхаш, доккхаш оркестр а йолаш перемониальни маршех столице керттерча улицашка гIолла чехкхьлар пожарникий батальонаш. ХIаьта маршах болхача пожарникашта хьалхен тIехьен христиански демократий оагIув хьаллоцараш бар Фрейна кхадж тассара тIехьехаш хоза кийчъяь плакаташ а йолаш.

Цхьабакъда, чилийцаша тIехь-тIехьа дукхагIа кхетаду мохк ший лоIаме хиларех прогрессаи новкъа боаккхаргбар, халкъа вехар тоадара новкъа боаккхаргбар Фрея илайнаю ах мара йоаца буржуазни реформаш а йоацаш, радикальни социальни хувцамаш дехга хилар. Реформаш а йоацаш, кхыча мехкий компанеста духьала хоадам боллеш чакхдоаха гIулакхой да ший мехка империалистически пачхьалкхенаша лелабу мохк боахара болх хоадабе чилийски халкъага йиш хулийтаргьяр.

Коммунистий социалистий ина бола цхьоагIо керте а латташ дола Чиле прогрессивни низаш хоржамашта хьалхарча къовсама вIашагIххийттад социалисте Сальвадор Альенделa гонахьа. Хоржамашка 1958-ча шера а тIехь дика толам баьккхар халкъо дечун Фронта кандидата Сальвадор Альенде. ХIанзарча президентага Хорхе Алессандрена тоссачул алкха 23 эзар кхадж мара кIезигагIа даьхар цунна тоссa хинна кхадж. ХIанз Альендеа тоаихьарчa [illegible] а дукхагIа чIоагIъенний. «Шоашта тIехьа дукхагIа кхажмаш тоссийтара а хоржамашка гIолла Iаьдал кара лацара а дукха партеш шагIиххетаф хиика ца Iаш, хула доккхагIа маIан доллуш дечу Фронт, — яхаш язду «Политика» яхача мексикански журнало. — Тахана халкъо дечун Фронт — из а тIа-тIа гIоргIлуш йоагIа. Чилийски Коммунистически партеша тIехьа еча центральни иррам юхьгIа хотбеннача бIаргиеш ила а революционерий цхьоагIо.

Халкъо дечун Фронт — из Чиле сахкетарий революционни организация».

Халкъо дечун Фронта сий хадданза лакхлуш хилар малагIча бахьаннийца да кхетаде хала дац. Чилийски халкъа дагадоахкен цо сатувсеи хIамаш эгтара дукхагIа юкъедоагIаш я цун программа. Цу программана формулировка а луш, Сальвадор Альенде хIама дукха ха йоацаш хиннача митинге дIакхайкадир, нагахьа саина хоржамашка толам боале Чиле Iалаьме ганзашта пе Iалаьмате чехка национализаци а ергьа, хIаьта дукха а дукхагIа болча ахархошта хьаштдола аграрни реформа а чакхйоаккхаргья, банкашта национализаци а ергьа, аьнна. Латифундизм дIаяккхара тIехьа, пачхьалкхен тIахьожам а хургболаш (хIанз дукхагIа йола школаши вузаши католически килиза тIахьожам болаш я) халкъо дешарa гIулакха реформаш яра тIехьа къовсам лоаттабеш я халкъо дечун Фронт. Пачхьалкхено дукха гIишлош хьал а еш, нахачуIе цIенош хилийтара проблема радикально къоастеяра тIехьа, коммунальни гIулакхаш деча предприятешта национализаци яра тIехьа, ший лоIаме хулатa чIоагIдара, халкъа вахар тоадара тIадерзадаь долча кхыча гIулакхашта тIехьа я Фронт.

«Боккъонцарча чилийски гIулакхаша хьахьох, нагахьа саина кIор боаккхилга, аьшк, болат, цемент елга, кIадашта тай хьувза йоккхий фабрикаш, къахатен целлюлозни предприятеш, форда транспорт монополистий ордига караисаш хилча къаман экономика прогрессивни дегIайоалае торо йоацилга», — белгалдаьккхад Чиле Компарте программа тIа. Цудухьа халкъо дечун Фронто ший декхар лерхI къаман промышленность кхыча мехкий а дай-мехка а монополей конкуренцех лорара тIехьа, кагий а юкъера а предприятеш бедаца Iалашьяра тIехьа, царна машинаши запасни оатхалаши лоаттара тIехьа, кхыча мехкашцара, къаьстта а социалистически мехкашцара экономически бувзамаш шердара тIехьа къовсам лоаттабелга.

ХАЛКЪО дечун Фронта сийле цIаккха а ца хиннача тайпара лакхъяларах чIоагIа селота хьуаа хIанз США, Англе, ФРГ империалистически монополеша шоай гIулакх дийна дола Чиле реакционни гIозараш. Цар хIанззе а цхьаьца гIулакхаш леладу Сальвадор Альенде толам ца балийтара тIадерзадаь. Мехка гIолла геттара чIоагIа даьржа а дуваш а да хоржамаш хилалехьа е уж хинначул тIехьагIа тIема переворот хургьа, яхаш дола хабараш. «С. Альенде толаи балар лоалургдоаца эгтара реакционнегIа дола гIозараш Бразиле йоакъ даха гIерташ да, — аьлар сенатора-социалиста Соломон Корбалана, — фашистски переворот вIаштIехьаьккхар дуьха герзаш дарча низий доккхийча гIулакхаш тIерча нахаца барта ухаш ба дукха политически деятелаш».

Ший «гIулакхаш» тIа-тIа хьаларегIа леладе хьинай Сант-Ягора американски посольство а. ЛаьрххIа «консультацена» хIанз дукха ца йоацаш Вашингтонека хилар США посол Чарльз Коул. Укх тIеххьарча хана оцдa дукхагIа хиннаб Вашингтонера США посольство уха «чимахой» а. Политически пропаганда даькъерча американски специалистий йоккха группа кхьачай Чиле. Американски империалисташе вIалла къайла а кхоьац шоай дог-безам кандидата Фрея оагIонгахьа хилар, цар шоай влияннех пайда ийбу мехкара еррига реакционни политически группировкаш цуна гонахьа вIашагIтохара. «Дерригача коммунистически доацача низий кандидата Альендена духьаларча цхьоагIонца дувзадении да вай дегIонде еш дар», — яхаш яздора «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето.

ЦХЬАБАКЪДА, реакционераша хьуназдеча тайшеча балхашка чIоагIIа бIаргкхоабаш да чилийски халкъ. Халкъа организацеша шоай юхарча кийкилха хоом баь переворота духьала къовсам оттабе улицашка арадовла кийча хила, аьнна. «Бразильске вариант Чиле юкъе реакционерий вIаштIехьаргвал алар шIайле долаш да. Цхьа-дале, берригача нахаца дикта шийх процента хьахулача дукхалта диллача бразильски пролетариатал дукхха а тIех я Чиле пролетариат; из дикагIа цхьоагIо йолаш, сийлахьа революционни традицеш йолаш а я. ДIахо, Чиле йолаш я Коммунистически Социалистически партей чIоагIача цхьоагIоно кулгалдеш а къахьегамхоша хьаллоцаш а йола кхотеенна барт болен халкъо дечун Фронт. ТIеххьара а, сенатора С. Корбалана маьллара, Чиле тIенахоша «шоай декхар кхетаду, царна шоай сийле йове яц, цар тIа эшаш заговоре дакъе лоацилга».

Цу тайпара, Чиле долаш я халкъа толам балара а халкъо дечун Фронт ший программа кхоачашъе вIайолаялара а эша ревльни хьалаш.

В. БОРИСОВ,
(ТАСС).

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI, 23 июль 1964 шо

ТАМАШИЙНА КЕРДАДАРАШ

БЕРКАТЕРА «ДАРЗАШ»

14-ча июле дIайхача мух боцача дийнахьа йоккхо моттиг дIа а лоацаш Московски областа Ногински районерча Чапаева цIерахча совхоза лаьттан тIа чаккдаьлар доккха «дарз». Iалаьмате боккхача низаца фу аьна дерригa лохош бола мух лаьттан кIалхара арабаьлча санна хетаду, тIаккха хьалха санна сатем эттар. Бакъда, ерен сибат хувцаделар: кIаьлар удобрене кучкаш, итт гектар хиллал долча лаьттан тIа ший боармагIа дIайоаржаьйр из.

Цул тIехьагIа массехк сахьат даьлча из тайпа сурт бIаргаго йиш яр цу районерча Горьке цIерахча совхоза кхашка а.

Оаха дийца хIама шин-шех хина дацар: кхаш хьаьиду беркатера «дарзаш» из да сага кулгашта карагIдаьнна гIулакх биохимически удобренеш тIаьда лаьтта эккха а эккхийташ уж нийсса дIаюка йоаржаьра йолча кердача метода тохкам бар.

ВIалла ца меттача тайпара хилар эксперименташ. Итт гектар хиллал йолча майдан тIа кхо бIаь тони удобренеш йоаржаьра шин сахьатан ах сахьатан кийчо е йийзар. Лелхаш йоха хIама дIаехкаш веррига кхо саг вар. БIаь кучках хIаране кIал «хокка» килограмм лелхаш йола хIама еллар. вIашагIъеллар электровзрывни сеть.., хIаьта сага кулгашен машинашен йоаржаергйоацдача тайпара хоза дIайоаржайир кхашка удобренеш. ЛоврхIам бар: машинаца из болх буларгбацар ворхI дийнахьа мара. ишоза дукхагIа ахча гIоргдар цунга. Машинаца цхьан гектара тIа удобрени йоаржаьрга шийтта сом дода, хIаьта уж лаьтта лелхайташ йоаржаьрга — эахкнел а чухкахьа, Цох боала пайда хьагуш ба.

Из гIулакх пейдане а перспективни а хиларах тийшаб из эггара хьалха дIадоладаьча Урале. Из метод вIашагIъеллай «Сельхозтехника» Пермски областин управлене болхлошек «Союзвзрывпром» треста моттигерча специализированни управлене болхлошен цхьана.

Йоккхача майдаш тIа йир опыташ. ХIанз уральцашa дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад москвичаша.

Кердача методах шерра пайда эцаш хилча, шера дукхагIча хана сезонага хьежаш латта машинаш йоацаш а дика кхоачалдулургда удобренеш йоаржаелга. Кхаь сагах латтача бригада (шин взрывникаи цхьан техникаи цхьан) дийнахьа эзар тони удобрени йоаржалургья.

ТАРАДАНКИН Александр.
АПН корреспондент.

САГ НИЗ БОЛАШАГIА ХУЛ

Йоккха эл яь латтача яьшкаш тIа йоагIа автопогрузчик. Волата мIарашца лорабеш хьа в кийце, кхычахьа дIа а бихье Iобулл цо боккха мухь. Машинаш лелаеча цхьан сага 20—30 грузчико беш бола болх бу.

Мухь тIаботтача тайп-тайпарча балхаш тIа ше дика хилар хьахьекхад кердача мухь тIаботтача технико. Из балха юкъейоаларо къахьегам аттача а боаккхаргба, шун оесарле лакх а ергья.

Станце кхаьчар минеральни удобрени тIайола вагонаш. Бульдозерни - грейферни вахватшма кийчъаьча автопогрузчикашца кулгашцарчух чеккагIа Iойоассаергьа уж. Масела, Къилбаседа Кавказа машинаькъа тIа вагонаш йоассаелга чIоагIа сихдаьд, мухь тIаботташи тIера Iобоаккхаши деча балхашка, транспортни операцешка дIадодар 3—4-зза лохдаьд.

Практике чIоагIа моттиг лаьцай контейнерашца мухь дIаюха кхахьаро. Цу прогрессивни таран керд-керда образецаш гучаювл. ХIанз а тIехьа йолаш я 20 тони чуйода контейнераш.

Юкъа мегаргйолаш я складски контейнераш. Царех цхьа тайпа хьаьй Iаьржача металлурге производствои къахьегами вIаштIехьбаккхара Ерригсоюзни Iилма-тохкама институте. Машинаьъа платформа тIа оттаю мухь чубола уж тайпа 24 яьшка, ХIаьта яьоса хилча полувагонаца 110 дIа-юха лью уж.

Кердача складски контейнерашца толамца болх бу «Азовсталь» металлургеша огнеупораш дIахухьеча. Мухь тIаботташи тIера Iобоаккхаши беш боза болх комплексни механизацеца бе йиш хилийтай. Из баьхьа долаш вагонаш 3—4-зза чеккагIа Iойоассае а тIайотта а вIаштIехьдоал.

ВДНХ-е болх беш я мухь тIаботташи тIера Iобоаккхаши деча балхашта механизаци яра хетаь выставка. «Транспорт» яхача павильоне хьахьокхаш я сага дика совбоаккхе, дукхача производственни операцешка кулгашца беш бола хала болх дIабаккха йиш хуле дукха механизмаш, приспособленеш, машинаш.

(ТАСС).

ЧКЪАЬРА ПОЛИЭТИЛЕНА ЮКЪЕ

Е консерваш хьаелла консерви урс дезац. КIаьда аьшка бессара е чаьсхе доагIа банкаш яьй консервни промышленносте кердача материалах—полиэтиленах.

Калининградски экспериментальни - механически заводо цу полимерах хьаду керда чкъаьра юкъе бехка тIормеш. Павильоне хьахьокхаш да полиэтиленах — целофанах даь гIораяйта продукташ ца талхийташ 2—3-зза дукхагIа лораеш доле тIормеш. Термосваркаца «дIакъоал» уж.

Уж санна дола тIоадая чакх ца йоала тIормеш чудохка мегаргда екъа продукташ чуйохка яьча моллагIча яьшкашка, дарбаь чкъаьра чубеккача герметически бешкашта метта дIагIоргья уж. Укх шера цу кердача тара чу болла лерхI 143 эзар тони сельдь яха чкъаьра. Полиэтиленах даьча тIормешка чкъаьра цу тайпара дIа-юха бахийтарах баргбола пайда хьалхехьа даьча лоархIамех шера кхо миллион сом соагIа хургда.

(ТАСС).

«НОВОЛАЗАРЕВСКАЯ» СТАНЦЕ

Лазарева шелфовн ледникава бIаь километр гаьнарча Мода Королева лаьттарча Шимахера палача оазисе я 1961-ча шера февраль бетта деннз болх беш йола «Новолазаревская» яха антарктически станци. «Мирный» яхача советски кертерча антарктически обсерваторена 3100 километр гаьна я из.

Геофизически, геологически, географически тохкам бара Мода Королева лаьтта мел ярех низ болашагIа а Iилма-технически база йIаьхагIа йолаш а я «Новолазаревская», яха станци.

Из станци болх бе йолаелчахьа метеорологе, аэрологе, актинометре, геомагнитизма, полярни сийне хьаькъехьара боккхача маьхе сведенеш яйъяьй советски исследователаша. Халкъашта юкъерча шера сатийнача маьлха шеррача программах комплексни тохкамаш ду цар.

СУРТАШ ТIА: (аьрдехьара дар). «Новолазаревская» яхача станце октинометрически майдан тIа. (аьттехьара дар). «Новолазаревская» яхача станце.

ТАСС специальни корреспондента В. Кашевой сурташ.

Культура хроника

Сунженски района культура ЦIагIа хьайийлай атеизмах йола кинолекторий. Укхаза оршотдийнахьа лекцеш еш, хьехархоша, лораша, советски партийни болхлоша. Масала, кинолекторе йийшай: «ХIана хул малхи бутти лацар», «Коммунизми дин», «Советски патриотизми религиозни морали», «Iилмои дынои вахарах яхар», кхыераш а. Лекцеш ешача хана хроникально-документальни кинофильмаш хьувкх. Ер шу йистедала йисача хана 24 лекци ешаргья.

* * *

Сунженски леспромхоз Первомайске леспункта болхлошка укх деношка дика совгIат кхаьчад. Укхаза хьайийлай 40 моттиг йола берий бещ-ясли. Берий кердача учреждене бераш Iолуша цIенош, столови, берашта ловза цIа я.

Леспункта болхлой поселке болх бе йоласинай 15 сага моттиг йола бани.

* * *

Грозненски района Алхан-Кала яхача юрта хьайийлай Союзпечата киоск. Цу чу дохкаш да тайп-тайпара газеташ, журналаш, художественни литература, канцелярски хIамаш. Киоск хьайийлача хьалхарча шин дийнахьа Атаева Тамарас 50 сом мах бола тайп-тайпара товараш дехкад.

Киоскерча художественни литературах, халкъа демократе журналех, художественни открытках йола дукха заказаш кхаьчад «Ермоловский» птицесовхоза, элеватора, дахчих хIамаш еча комбината болхлошкарен гIулакхерча, нахагарен, школай хьехархошкарен дешархошкарен.

К. ВИННИК.

КНИЖКАЙ ТАРХЕ ТIА

1956-ча шера Нохч-ГIалгIайчене корайир мехкдаьтта доалла керда моттиг — Карабулак—Ачалкхе. Укхаза мехкдаьтта дак кхара гIулакх дIанийсдаьа вайтIача коллекторашца. СССР-е иштта мехкдаьтта доаккхаш ца хилар бахьан долаш «Сунжанефть» управлене мехкдаьттахоша боккха болх бир буруъ тохача, скважинаш кераерзаеча тохкам беш. Цувухьа оал Карабулак—Ачалкхе яхача мехкдаьтта промыслах промышленни лаборатори, е опыта промысел, аьле.

Уж балхаш дувцаш да укх деношка Нохч-ГIалгIай книжни издательстве арахийца «КIедж етта мехкдаьтта скважинаш кераерзаеш» аьнна брошюра. Цуч авторашe ин. Б. Л. Минеева, Ю. Я. Беренцв, С. И. Дмитриева, Д. Г. Коршакова дика бовшхаш буъц промысле берригa болх. Цул совгIа, цу тIа дувц «Сунжанефть» управленен «Грознефть» объединенен скважинашта буруъ тохара балхаш миштa ду.

Брошюра практически новкъостал дергда цу тайпара хьалаш долча скважинашта буруъ деттача мехкдаьттахошта — инженерашта, мастерашта. Брошюра долаш да республика А. П. Чехова цIерахча библиотеке а республика кхыча библиотекашка а.

В. СНЕГИРЕВА,
библиограф.

Ханнахьа йоакхо ярах

Школера бераш каникулех цIа кхецаьше а бераши цар дай-нанойн шоай подшефни йолча — АТК - 20, республикански ДОСААФ, центральни снабжене база организацей вахкаламчаIа вIашагIа а теха собрани йир Грознерча 3-ча политехнически юкъерча школа директора Зелевская Нина Яковлевнас. Собране дийцар дар шоай низаца дикен ший ханнахьен школа ремонт яь йоаккхилга.

Июнь бетта шкхьанцарча деношка ремонт йолаелар 3-ча школе. Кадай бойх бора 10-ча классашкарча дешархоша Массалов Мишас, Калугин Сашас, Липовецкий Володяс, кхы дукхачар, парташтa, истолашта, гIандашта ремонт еш, вешалкаш тоеш. ХIаьта тоаь яьнарашта сихха басар хьокхаш а кхы балхаш деш а чIоагIа новкъостал дора Савинкин Лариса Ивановнис кулгалдеча 7-ча класса дешархоша. Кхыча классашта а шовшкара дика масал гойтар цар.

Чура а арахьара а корни цIенденш, хаIараш юлаш, дом дIабоаккхаш яр 7-ча классера Габисова Тамарен 6-ча классера Исакова Ларисен керте а йолаш хинна йиIигий группа. Дог гIаддугаш хоза дора йиIигаша шоаш хьадер. Царца а бар басар хьокхаш бараш.

Дика хоал дора ший группана дай-наной комитета председатела Шиянова Полина Ивановнас а.

БIукъожабеш бацар шефаш а. Коридорашка, классашка хIар тохаши кхыдола малярни балхаш деши доккха новкъостал дир цар.

Цкъа, басар кхоача а денна хьаьца белча тихашка а кора ца доагIаш басар школа кулгалхой. ТIаккха из ха а кайна парпагIбаьнначa 20-ча АТК начальника нов. Шапироси цун заместитела Толстовен кховчайхалал басар Iалашаьр. Из бахьан долаш тIехьа ца буссш йоалача ханал 10 ди хьалха ремонт яь яьлар школана.

ЧIоагIа баркал йоах школа дирекца ремонт еча доакха хьанар гойтеча дешархошта, цар дайшта-наношта, шефашта.

А. ДОДОВ.

ГОВЗА БОЛХЛОЙ КХЕБЕЧА

Сийлахь-боккха Даьхен тIом болча хана дукха мехкдаьттахой шоай лоIаме фронте ухар. Царех йиса балха моттиг хьалаца маIа нах тоъацар. Цу хана тIем тIа бахача шоай моаьой, вежарий болх хьаьнар исташа, йижараша, кхувш боагIача кагирхоша, хьометтел къоанoша а. Бакъда, уж бир балха говзал йоаца нах. Цунна юкъаеша хьагийлар «Грознефть» объединене Грозненски дешара курсовой комбинат.

Цу хана дехь ткъо шу даьнад. Новзаргйоацаш хувцаенний, дахкъеннай, шерьенна курсовой комбината дешара технически база, мехкдаьтта промышленноста ийа кадраш кийчъяра, говзал лакхъяра, хадданза йола дешара центр а хинна дIаэттай из. Цо кийчбу вай республикан а Ставропольски краина а эшa говзал йола мехкдаьттахой. Комбинато массе хана ший дешара программе уттаю. Промышленноста эргIана долча декхарашка, балхашка хьежжа, цо кадраш Iомаю эггара кердагIа йолча техника ларда тIа.

Тхьаь шера чухь дешара курсовой комбинато балха говзал Iомаьн мехкдаьтта промышленностана арахийцав 12 эзар гаргa квалифицированни болхло, царна мехкдаьтта доаккха, скважинашта лаьттан кIалхе ремонт ю операторе, роторни а турбинни а кIоарга буруъ тоха болхлой, цар гIончаш, дизельни автомобилий шофераш, кочегараш, гаммая электрокарротажен техник-операторарш, кхыбола болхлой.

Укх шера хьалхарча ах бетта комбинато кийчаьа 337 специалист — мехкдаьттахо. Укх деношка кхи а буруъ детта болхлой, электромонтераш, шофераш арахецаргба. Геттара дика дешаш комбината курсаш чаккхъаьхар роторни турбинни кIоарга буруъ тохача болхлоша «Старогрознефть» НПУ-ра венача В. И. Ларионова, «Ставропольнефть» НПУ-ра венача В. В. Нестеренкос, «Малгобекнефть» НПУ-ра венача И. И. Фаргиева, кхи дукхачар.

Комбината каникулаш хилац. Цхьаннеша курсаш йистейоаккхашехьа царна тIеххьа дIадоладу хьачуийлача кердача нaха дешар хьехилга. ХIара шера комбинато кийчу кхийра лаьрхIача 500 квалифицированни мехкдаьттахо.

Хеталургда, иштта специалисташ кийчбеча заведене лаьрхIа йола дешар хьеха аппарат, преподавателий штат, методисташ, консультанташ ба аьнна. Царех цхьаккха а хIама дац цига. Комбината ерригa штат вун директори завуч я. Цига хьехараш ба практически базэд а нахара а йоккха опыт йола, теоретически чIоагIа кийчбенна бола «Грознефть» объединене специалисташ, инженераш. Иштта преподавателаш ба «Грознефть» объединене специалистащи инженераши бола В. Н. Коваленко, Ю. З. Никчин, М. А. Арзанов, кхыбараш а. Шоаш хьехар таханарча дийнахьа хьакъена латтача декхарашца, деча балхаца дувз цар.

Мехкдаьтта промышленноста еше боккъонна йола кадраш кийчъяра беррига шоай низ кIалуш дукхача шерашка къахьегаш хьайоагIа комбината директор, инженер-геолог Ю. П. Кислякова, завуч инженер Е. А. Шатеев.

Ф. КОРОТКОВ.

ДЕШАРХОЙ КХЕТАМ ЛАКХБАРА

Доккхий а бехктохаме а декхараш оттадаьа партех правительствах берригача хьехархошта хьалхашка. Уж декхараш дика кхета а даь Грознерча № 10 йолча профессионально - технически училища хьехархоша лаьрхIар дешархошта юкъе культурно-кхетама а политико-массови а болх боагIача бесса вIаштIехьбаккха. Оттайир балха плая: каст-каста беседаш е, лекцеш еша, урокаш тIа а, урокаш йоацача хана а дешархой кхетам лакхбара КПСС ЦК Пленумий решенеш дIайовзийта.

Дика хьаллаьцар из гIулакх Хьехархой низаца училища массайолча группашка дIайовзийтар ЦК Пленумий материалаш, йир тайп-тайпара беседаш. Масала, дунен халкъашта юкъерча хьалах, «Фуд хоздар, сийдар яхар» иштта дукха кхыйола лекцеш а, беседаш а.

Масса а хана болх беш я училище тайп-тайпара кружокаш,— хоровой, халхара, драматически, вокальни. Дукха дешархой ба цига дакъа лоацаш. Кружокашка дакъа лоацарий низаца вIаштIехьдаьлар чIоагIа сакъердаме ра сийренаш чакхъяха. Боккха сакъердам кхуь дешархошта «цIн равдех» клубо. Тайп-тайпара клуба программа.

Хьинаре дакъа лоац училища дешархоша 1964-ча шера дIайолаьча социалистически яхь. Сий дола коммунистически къахьегама бригадай резере аьнна цIе талийтара социалистически яхь йоаржаьй цар. ХIавзле а наьна цIи тиллай ин. А. В. Дьяконов, А. В. Лушник мастераш болча 5—6 группана, ин. И. Г. Старушкон Е. В. Руди мастераш болча 7—8 группана. Училище дIа мел хьоча балхаца хьинаре дакъа лоацаш, дешара цхьаккха минут эехьа ца йоаш хьабоагIа уж. 7—8 группех училище комсомольски аьнка цIи тиллай. Группа берригa дешархой комсомольцаш ба.

Г. АЛМАЗОВ.

ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

«Красный Октябрь» яхача Наьсарен кирпичний заводи коллективо толамца кхочашйир кьалхарча ах шера план. Июль бетта а хьалха латташ я мастера нов. Цароева кулгалду кирпичкаш еча цеха коллектив. Къахьегарца дика къахьегарца шоай новкъосташта хьокхам луш ба ин. Алиева Хьаиифа, Цароева Фадимак, Евлоева Зайнап, Медова Зина, Тебоева Маржан, иштта кхыбараш.

Иштта дика къахьег тIакулла кирпичаш хьачча цех. Тумгоева кулгалдеча цеха коллективо а. Хьинара къахьегаш ва формовщик Баркинхоев Руслан, транспортировщица Шадыжева Шари.

И. СМИРНОВ,
Наьсарен промышленни парткома идеологически отдела инструктор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

РЕВАНШИСТСКИ ТIАХЬЕХАМАШ

БОНН, 20 июль. (ТАСС). Малхбузен - германски министра Зеебома. «Судетски немций Землячества» хьалхе лелаерех цхьанне, юха а реваншистски къамаьл даьд. ХIанз цо трибуна лаьрхIа пайда ийцаб Чехословаке чуйода Судетски областа цхьан районера Фридландера баьнлача наьха кхетаченах. Кхетаче хиннай селхан Хюнфельде (Гессена Лаьтта). Цига дакъа лоацаш хиннав 4 эзар саг.

Цу реваншистски кхетачен тIа кертера къамаьл даьча Зеебома переселенцашта дIадийхад «царна самоопределене бокъо лулга». Из «бокъо» Зеебома лоалахарча паччахьалкхенашкара уж лаьтташ хьадаха дезача хьисапе мара кхетаац.

США-с ЯХХАР ДЕШ

КАНБЕРРА, 20 июль. (ТАСС). Сидиеера Къулбехьен Вьетнаме кхар австралийски военнослужащей керда группа. 34 саг ва уж — летчикаши австралийски кхаь вертолета гIулакх ду нахх. Австрале тIема давице министра Хоусова аьлар, австралийски военнослужащеши вертолеташи Къулбехьен Вьетнамерча американски ВВС-ца цхьана гIулакх деш хургья.

КХЕРАМЕ ЦИФРАШ

НЬЮ-ЙОРК, 20 июль. (ТАСС). Iалаьмате чехка лакхлу ВIашагIкхийттача Штаташка зуламаш делга. Таххара федеральни бюро даннеех дIадалача шера 2,25 миллион моттиг я доккха зулам даь, хIаьта цу хана мехка баха нах 190 миллион сагага кхочаш бацар. Натахьа санна 1958 шера деннз мехка баха нах 8 процент тIакхийтта бале, цу хана чухь зуламаш делга 40 процент лакхденнад. ХьалхагIа а санна, эггара дукхагIа зуламаш ду Нью-Йорке. ДIадахача шера цу городе 202616 зулам дир, царех 640 саг а вуьш, 1049 кхалсаг хьувзаеш а долаш. Нью-Йорке полицейски управлене даннеех городе нах боабелга 16,5 процент лакхденнад, кхалнах хьувзабелга —28 процент, нах бовхаьга 25,5 процент.

Берригa мохк хьайийце, юстице министерства даннеех, баха нах бебарал пхезза лакхлу зуламаш делга.

МАЛАВ БРИТАНСКИ ГВИАНЕ ТЕРРОР ЛЕЛАЕР

ДЖОРДЖТАУН, 19 июль. (ТАСС). Британски Гвиана халкъа-прогрессивни партена хьалхе лелаерашa къостта аьнна араьаккхар кIера хьалхагIа Джорджтауне парте штаб-квартире йолча а социалистически лагера мехкаца торговле гIулакхаш лелaдеча «Гимпекс» яхача компане цIенoшка а кхаь реакци низаша бомбаш лелхийтарна дукъдена.

Е бомбаш лелхийтаро а е къаза нах бoбаро а тха парти ше хьоачашде аьнна хьалханка оттанаьчoа тIера йоаккхарга — Гвиана хьалханна латта машара проблемаш къостaяра, — йоах парте хьалхе лелаерий цIерах кхун генеральни секретара Джанет Джигана кхун хьаьч заявлене тIа.

Джанет Джиган ше тамашийна кийда йисай парте штаб-квартира йолча чуьб но бола беча кабинета кIал ела хина бомба йийхача.

Уж террора акташ вIашагIйоккхарая хьоахадича, Джорджтауне беталлоех уж бомбаш парте штаб-квартире а «Гимпекс» компане цIеношка а лела йолаевай американски фашистий «Джон Берча общества» лаьрхIа кийчбеана нах боберaш кхаьначул тIехьагIа а британски Гвиана премьер-министра оппозицие партей хьалхе лелаерашна переговораш хиввача минуте а, яхаш.

Ерригафрикански конференце

КАИР, 20 июль. (Корр. ТАСС С. СОЛОВЬЕВА) хоеи бу:

2-ча ерригача африкански конференце зале — африкански паччахьалкхенаштей правительствашта керте латтарий ассамблее — вIашагIкхийттав 20 президент, 2 король, император, премьер-министраш, 33 африкански паччахьалкхений министраш. Укхаза ба африкански паччахьалкхений ерригача шоай хьалерча партешта хьалхае лелаераш, Конгогара дIавийкхача (Леопольдвиль).

Сесси хьаеллача баьйка ба Ангола, Мозамбика, Къулбехьарча Родезе, Къулбехьарча Африка, шоай кортамукъаленна кхийбарех тийша ца хиларн бахьан долаш къовсам лоаттабеча, кхыча африкански мехкашкарча халкъий анкалаш.

Юкъьанера къамаьл деш сийлен председатела херрача ОАР президента Насера белгалдаьккхар Каирски конференци африкански халкъий курсдолчунна боккхача лоархIаме хилар. Вай массие а, аьлар президента, кхычарех тийша ца хила къовсам лоаттабаьб, хIаьта цу е вокх боараме цунах толам а баьккхаб. ХIаьта а, вайна дуденнар кортамукъаленгарен вахаргарен вай хьадехарий боккхача пакъа юкъыг мара яц. Формална мукъа дитар вай кхоачамбеш дац. Вай халкъашта маьрре кортамукъале еэ, сага сий делгeн лоархIалгeн Iалаш а дездолаш.

Вай декхарийла да, аьлар президента, политика экономика, культура кортамукъа хилар чIоагIдара Африкера резолюционни болам пайдахе хиларв из бакаргболаш хиларн дIагойта. Африкански континенто вокхарна гIулакхаш леладе деза, цхьабакъаа цу вокхар шоай вахара чем а шоай лоIам а вайх хьахьерчаде мегаргдац.

Африкански барт-цхьоагIо цаI хилийтара организаце дIадахача шера боккха болх кхоачашбаь хиларн дукха толамаш дахарн белгал а даьккха, Насера кхычарех тийша доаца африкански мехкаш тIахьийхар колониализмана тIагIортилга чIоагIде, къулбехьарча Африкана а къулбехьарча Родезена а гонахьа пайдане хургйола блокада оттае, дувен гIулакхий хьакъехьа хьинаре къахьега, Африкацен, Азецен, Латински Американцен барт хилийтар чIоагIде.

ОАР-а президента белгалдаьккхар африкански мехкаца машара тIехьа лоаттабеча къовсамца дакъа лацанза дерг ца хилар. Вайна массенена, аьлар Насера, чIоагIа беза машар хилар. Машар хилийтара беш бола тIахьехам белгалбаьлар ядерни герз тохилга цхьанцадолча даькъе соцадарах дола договор даьчул тIехьагIа, хIана аьлча кхохкабенна хинна лоаттам мелбелар.

ВIалла шек а дац, аьлар ше къамаьл даь вовлаш Насера, вай конференце лоархIамерa решенеш тIазацаргхилари вайна юкъе чIоагIа барт-цхьагIо оттаргхилари.

ДIахо къамаьл дир Алжирски Республика президента Бен Белла. Цо аьлар, сессе арI-арIагIа председателаш хила беза Гвинеен, Камерунен, Нигеран, Тунисен, Суданен, Малавен, Кенен, Дагомеен делегацешта керте латтараш.

Сессе Iойийшар Центрально-Африкански республика, Руанда, Габона, Сомале президенташа яххийта телеграммаш, цар шоай бахха торо ца хиларах шоашта хьалхара полномочеш йола делегацеш яхкийтай.

КъайлагIарча заседание чIоагIъаь дувцаргдолча дешай порядок тIайийцачул тIехьагIа, африкански паччахьалкхенийна правительствайи керте латтарашка доацца моаршал хоатташ къамаьл дир хьалхарча заседание председатель хиннача Секу Туре. Лаьттан тIа машар оттийтар Iалашдаьра яIерах конференце мел эшар дергхиларах тем со, аьлар оратора.

Конференце моаршал хоатташ къамаьл дир лаьрхIа Нью-Йоркера венача ООН генеральни секретара У Тана.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юрта бовхана болхлошта передача (гIалгIай меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — передачий программа; 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIера; 8.25 — ашараш; 8.45 — «Къона смена» яха передача (эрсий меттала); 16.00 — передачий программа; 16.05 — «Советски наье истори» яхача цикла тIера музыкальни передача (эрсий меттала); 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Шоай цIейта кичлуш ба мелинина...» яха беседа (гIалгIай меттала); 17.00 — «Провославни ше-мавзра» беседа (эрсий меттала); 17.15 — «Къонахалла» передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Агитбригада яра кхелла...» яха передача (нохчий меттала); 18.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — оркестрови музыка концерт.

УКВ: 9.05 — «ДоттагIаллен концерт»; 9.45 — «Сог вргавлалр» яха радиопостановка; 11.00 — Фортепьяно, «Iондарген, мерзаш йолча квартетан лаьрхIа Эрнеста Шоссонаи концерт; 17.55 — «Шкерашка хинна гIулакх» яха берашта йола передача; 19.00 — «Мадемуазель Нитуш» яхача оперетта монтаж; 19.45 — «Де къонахар» яха литературно - музыкальни передача; 20.00 — «Эрз мелл эгабо» яхача спектакля монтаж (нохчий меттала); 21.00 — эстрадни концерт; 22.30 — «Дуккенгаа Тутдлахой» яха радиокомпозици.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — передачий программа; 18.25 — телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала); 18.35 — «Сискла леларой маьк» яха кинеочерк (нохчий меттала); 19.05 — «Дика кое» яха кагирхошта йола передача (нохчий меттала); 19.25 — киножурнал; 19.35 — передачий программа; 19.40 — «Яша Топорков» яха художественни фильм; 21.00 — «Лоаиметражни фильм».

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиий улица, 15. Телефонаш: редактора зам.—2-67-01; бехктохама секретара—2-45-48; партийни вахарех, промышленни, юртбоахамах, письмойи отделий—2-28-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-67-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-28-72.

«Грозненский рабочий» наметельства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02166. Заказ 4069.